

Per 586/1999/00

10022540,9

GORJSKA KNJIZNICA

COBISS

Časopis o Gori, Gorjankah in Gorjanih

LETNIK II, ŠTEVILKA 9, PREDMEJA, JUNIJ 2000

GORA

Čestitamo ob Dnevu državnosti

V obdobju med dvema številčkama časopisa Gora se je na Gori ali v zvezi z Goro zgodilo prav neverjetno veliko zanimivih stvari. Društvo Gora je prejelo dve veliki priznanji - turistični nagelj mu je pripela TV Slovenija, Smučarska zveza Slovenije pa je Društvo Gora razglasila za ekipo leta.

Na dolskem Maju je poleg vpisne knjige in smerokaza zrasel drog, na katerem vihra slovenska zastava. Na naslovnici je fotografija s postavitve droga in z njo smo čestitali našim zvestim bralkam in bralcem za Dan državnosti. Izbrali so najdaljši drog, ki jih je društvo v delovni akciji izruvalo na 9 kilometrov dolgi trasi od Predmeje do Lokvi in prepeljalo na Rupo. Na drogovih je bila rezervna telefonska linija ranjke JLA. Dolski Maj je zelo priljubljena točka, tako za domačine kot tudi za vse, ki hodijo po slovenski planinski transverzali, oziroma po robu. Prav staro stezo tik ob robu je društvo lani očistilo in jo vključilo v Pot po Dolu gor in dol. Ker je zelo shojena, je potemtakem tudi zelo obiskana – to je potrdila tudi vpisna knjiga že takoj na začetku. Omenjena tematska pot je seveda še posebno doživetje za skupine, če jih vodijo domačini, predvsem pobudnik poti Franc Černigoj, ki zna oživiti legende, pravljice, znamenitosti pa postanejo ob njegovih opisih še bolj zanimive. Tak primer smo ovekovečili na zadnji strani.

Na notranjih straneh časopisa boste lahko prebrali še o delovanju predmejskih žena, ki se tudi že vključujejo v Pot po Dolu gor in dol. Razmišljanja so, da bi podobno pot pripravili še na Otlici in Kovku. Ena od točk bi zagotovo bila tudi kmetija Zavrhovskih s ponudbo izdelkov iz kozjega mleka. Irena in Angel Vidmar sta na ocenjevanju Dobrote slovenskih kmetij, ki je bilo pred kratkim na Ptuj, prejela zlato odličje za sirni namaz z malinami.

Še eno veliko priznanje je dobila otliška šola z učiteljico likovnega pouka Silvo Copič na čelu – na natečaju Bitola 2000 so dobili skupinsko in posamične nagrade (stran 23).

Vmes so se zgodile tudi županske volitve, na katerih sta bila v igri za prvo občinsko vlogo kar dva Gorjana, vendar je postal župan iz Dežele, saj se Gora z njo po številu glasov ne more kosati. Če ob tem vemo, da sta občina in Primorje podpisala pogodbo o nadaljevanju gradnje vodovoda po Gori, da je bil na Sinjem Vrhu zelo odmeven posvet o prednostih ali slabostih, ki jih prinašajo prebivalcem regijski parki, da je na Sinjem Vrhu na že šesti mednarodni delavnici Slovenija odprta za umetnost ustvarjalo več kot dvajset umetnikov iz desetih držav, potem se nad dogajanjem na Gori ne gre pritoževati. Seveda pri tem niso zajeti še številni dogodki, ki lahko posameznikom pomenijo veliko.

Foto Jože Lipušček

NAMIG BRALKAM IN BRALCEM 'GORE'

Vse več Gorjanov bere časnik 'Gora'. Vse bolj ste ga, bralke in bralci, sprejeli za svojega. Zato uredništvo meni, da bi lahko v posebni rubriki 'Gorjan Gorjanu' v našem časniku objavljali tudi najrazličnejša sporočila, vabila na srečanja generacij, čestitke, dobre želje, pozdrave, pozive...

Drage bralke in bralci, če ste za to, pero ali telefon v roko in - pišite nam ali kako drugače posredujte svoja sporočila...

Uredništvo

DNEVNIK V. del

albert polanc - berte flegarski

Tudi v tej številki spremljamo izjemno zanimivo življensko zgodbo Alberta Polanca, oziroma pričevanja o I. svetovni vojni iz njegovega dnevnika. Berte Flegarski je bil vpoklican julija 1914 v 7. regiment, ki se je kar dvakrat boril v Galiciji. Konec oktobra 1915 je bil Berte prestavljen na soško fronto in bil ranjen v oko. Zdravil se je na vzhodnem Štajerskem, nenadoma pa se dnevniku ni več zaupal. Aprila 1916 je prišel domov na Otlico, kjer so mu oblasti dopust mesečno podaljševale vse do junija 1917, ko se dnevnik nadaljuje s ponovnim odhodom k vojakom, v Radgono, k 97. regimentu. Določili so ga v ekipe za rekviriranje - vojaki so za potrebe vojske zbirali pri kmetih hrano in druge pridelke. Na vsaki kmetiji so pregledali zaloge in jim pustili določeno količino, glede na število družinskih članov ter število glav živine, vse ostalo so zasegli. Objavljamo dnevnik iz obdobja med 17. decembrom 1917 in 27. januarjem 1918 - S tem datumom se dnevnik konča. V najdenih dokumentih ni podatka, kdaj se je Albert vrnil domov iz vojske. Za lažje branje smo v dnevniku postavili le nekaj najbolj nujnih ločil.

Foto iz arhiva Marjana Polanca

Dne **17. Decembra** opoldne gremo proti Feldbachu in pridemo okolu 4 ure popoldne in gremo v gostilno Sar in tam dobimo večerjo, ker v tej gostilni smo dobili manažo na račun Glavarstva, kar nas je bilo od Rekvirirunge. Spat so pa šli tadrugi v neko barako, jas pa in Cuksfirar greva v hotel Trumer, ker je že prej Cugsfirar dobil eno sobo z dvema posteljema in ker je mene imel nairaiši je rekel, da naj grem žnjim, ako hočem. Jast sem pa drage volje šel in sem plačal 2 kroni za postelj in sem prav dobro spal.

Zjutraj **18. Decembra** gremo na glavarstvo, tam so nas razdelili po devet in devet mož skupaj. Jast in naše partije pošlejo na Braitenfeld in po manaži odidemo in pridemo okolu 4 ure popoldne v Bratenfeld, tam nas ainkvartirajo. Jast in Ogrizek sva spet skupaj, no ravno pri najbolši hiši nisva bila, pa vseeno dobro. Pa to se mi je čudno zdelo, ko je rekla gospodinja, da so jim lani l. 1916 preveč pobrali žita, da niso imeli en cel teden kruha in sem si mislil, kaj ko bi bila ta žena pri nas. Dne **19. Decembra** je moral Cugsfirar oditi k neki drugi partiji, ki so ravno tukaj Rekvirirali žito in prav težko mi je bilo po njem. Mi smo pa tukaj čakali do 21. Decembra brez vsakega dela.

Dne **21. Decembra** pa gremo nazaj na Kornberk in za povelnika smo dobili nekiga korporala. Tukaj smo imeli nalogo iti okolu tistih, ki niso še oddali svojih rekviriranih stvari in jim naznanit, da morajo takoj oddati. Tukaj sva prišla z Ogrizekom k neki dobri hiši.

Dne **23. Decembra** smo šli k maši v Rigesburg.

Dne **24. Decembra** smo končali in šli v Edelsgraben tu sem bil ainkvartiran pri nekem Čevljarju, prav pri dobri družini. Hrana je bila izvrstna, posebno pa, ker so bili ravno Božični prazniki.

Dne **25. Decembra** na Božič sem šel k maši v Rigesburg in popoldne tudi, dne **26. Decembra**, na sv. Štefan sem šel tudi v cerkev k maši. Popoldne je pa začel padati sneg veter in mrez. Popoldne sem tudi šel v Rigesburg v cerkev ali sem prepozno prišel. Torej za Božične praznike sem se imel prav izvrstno. Dobri ljudje, dobra hrana in pa še tobaka mi je dal gospodar, tako so skerbeli zame, kakor za svojega sina, Bog jim poverni. Ali dolg čas mi je bil tako, da še nikdar tako, ker sem imel čas mislit na dom in na domače i.t.d. Bog daj kmalu mir, da bi doma praznovali prve praznike in tako so končali Božični prazniki in dne **27. Decembra** smo začeli spet naše delo naprej ali ker je padal ponoči sneg, smo mogli gazit. Drugači je pa bil lep dan. Zvečer je pa začel spet padat sneg in je padal celo noč, tako da ga je bilo zjutraj več kakor pol metra. Dne **28.**

Decembra smo pa šli naprej v Lembach, tu sem bil ainkvartiran pri neki dobri hiši Anton Kaplan in z mano je bil tudi Ištvan Škerlak, doma iz Ogerske. Slovenec tukaj je bilo še precej dobro.

Dne **31. Decembra l. 1917.** smo šli v Krenach in tu sva bila nastanjena z Ištvanom Škerlak pri neki dobri hiši Gircer in smo se prav dobro imeli za **ново leto 1918.**

Dne **1. Januarja** smo šli k maši v Hartmansdorf, hrana je bila dobra in ljudje tudi, torej nam je prav dobro šlo ali spomini na dom in na prejšnje čase ti tudi na dan novega leta ne izostanejo

Dne **4. Januarja 1918** smo šli v St. Kind, tu sem tudi zadel na neko dobro hišo Glaihvait, tudi tukaj sem se imel dobro za praznik sv. treh Kraljev.

Dne **7. Januarja** smo šli v Bratenfeld, tam sem prišel tudi k neki dobri hiši

Dne **10. Januarja** smo šli nazaj v St. Kind in sicer zato ker niso še vsi oddali sena in slame, zato smo mogli iti še enkrat, da smo jih primorali oddati.

Dne **11. Januarja** smo šli v Šveinz, tukaj tudi nisem prišel k slabi hiši samo spat sem moral v štali, drugači je pa bila dobra postelj.

Dne **14. Januarja** smo šli nazaj v Krenah in sem bil ravno pri tisti hiši na stanovanju kakor prvič. Dne **16.**

Januarja gremo v Kaag, tukaj sem pa zadel eno slabo hišo. Ljudje so bili sicer dobri in jedi je bilo tudi dosti ali kar je pri hiši najbolj potrebno, tega ni bilo namreč snage in izobrazbe. Pri tej hiši je bilo ime Gselman (ker tega imena ne bom nikdar pozabil). Tu je bil Oče star okoli 70. let, žena mu je že pred več leti umerla in bili so pri hiši še 2 Sina in dve hčeri. Starejši sin je bil oproščen vojaščine, mlajši je bil pa še mlad okoli 15 let ali jako poreden. Starejše hčere, ki je bila stara okoli 35 let ni bilo doma in je le včasih prišla domov. Mlajša stara okoli 30 let je pa bila doma za gospodinjo in kuharico ali v kuhanju ni bila popolnoma nič izurjena, ker iz dobrih stvari je napravila slabe jedi. Seveda namen je imela dober ali za nam postreči. Ali ratalo ji ni in pa snaga - te pa ni poznala popolnoma nič Toraj prav nobenega apitita ni bilo pri njenih jedilah. Spal sem v štali - no saj ni bilo razlike med štalo in hišo in tudi uši sem dobil pri tej hiši, tukaj je bila ena hiša iz starih časov kakor so bile pred stoletji. O kako je lepo kjer je snaga in red pri hiši! Dne **21. Januarja** sem pa prišel proč od te partije nazaj k cugsfirarju Lavrenčiču jast in Ištvan ker je naji najraj imel zato je naji vzel spet nazaj ksebi in smo šli v Edelsbach in jast sem prišel k eni partiji in smo bili trije. Pisač je bil neki Dunajčan Martineli in pa neki Spodniavstrijec Ernst Anton s katerim sva se prav dobro razumela. Tukaj smo rekvirirali žito in ne več seno in slamo. Žito smo rekvirirali tako - prvo smo cenili koliko žita in turšce je vsega skupaj in pustili smo žita vsega skupaj po 8 kg na osebo na mesec. Vsacega pol meseca se je odbilo 4 kg, če je pa kateri kaj skril, je imel toliko več, ker mi mu nismo iskali dasiravno bi morali. Če je pa katera partija našla kaj skritega (ker nas je bilo 6 partij), so mu vzeli kar je bilo skritega in odpeljali proč in nič plačali in še zapert je bil. Dne **25. Januarja** smo šli v Oberfladnic tu sem bil pri neki hiši da do zdaj nisem bil še pri taki. Tukaj jako dobro postrežen z hrano pijačo in dobro posteljo v lepi sobi. Družine je pa bilo s hlapci in deklami nič man kakor 24 oseb, no posestvo je bilo tudi precej veliko.

Dne **27. Januarja** sem šel k maši v Oberfladnic, zvečer smo pa šli v neko gostilno kjer je bil ples. Ma saj imajo vsako nedeljo ples. Kakor sem videl tukaj v tem okraju mislijo ljudje, da se ne more živit brez plesa čeravno je sad plesa solze, kakor sta bila ravno tukaj pred kratkim dva slučaja, da sti dve deklici okoli dvajset let stari na nagloma umerl, ker sti se na plesu prehladili in z eno je bil tudi nje Oče in je tudi on žnjo plesal, kakor so potem pravili. To je bilo v nedeljo, med tednom je pa že ležala na Mrtvaškem odru.

I.

Oj kam gospod pelja ta pot
greš li v Emavs velikonočni gost
Negrem v Emavs grem v vašo vas
tolažit vaših dragih grem bridkost

II.

Pokorno javljam Bog me je klical
Kaj hoče od mene Peter povej
Zvesto si služil junak naš hrabri
zmagal si stopi stopi naprej

III.

Mir s tabo mir
Nad zvezdami se tebi venec spleta
pozdravlja te te mučencev vrsta sveta
junak in mučenik
Mir stabo mir

IV.

O lastovke ljube hitite v daljave
vsem ljubim domačim nesite pozdrave
pozdravite stokrat vas kočico trato
in tisočkrat ženko in mamico zlato

V.

Dovol dovolj je košnje že krvave
smrt strta si Smehlja se iz daljave
vstajenje mir Križ zlati ave.

(Ena izmed pesmi na koncu
beležnice)

OKRUŠKI S SPOMENIKOV PADLIM BORCEM IN ŽRTVAM FAŠISTIČNEGA NASILJA NA PREDMEJI TER NA OTLICI

(Nadaljevanje iz prejšnjih – zadnjih dveh – številok 'Gore')

V časniku 'Gora', št. 7, na strani 19, smo objavili imena med drugo vojsko padlih in nasilno umrlih Gorjanov, ki so vklesana na obeh spomenikih – na Predmeji in na Otlici. Ob imenih smo pripisali še hišna imena in navedli kraj, kjer naj bi posamezniki padli ali umrli; poudarili smo, citiram, da »...so podatki zapisani po ustnem izročilu in so zato nepreverjeni in morda netočni...«. Hkrati smo zaprosili, naj nam bralci, ki vejo še kateri nov podatek, to sporočijo.

In res so se začeli oglašati posamezniki, pisno in osebno, nas opozorili na netočnosti in povedali nova dejstva. Nekatera objavljamo tudi v tej številki...

OKRUŠEK PRVI...

.....
Krapež Franc, Otlica 75, 1921 – 44 (prav 45)
Likar Jože, Otlica 43, 1919 – 44
Likar Jože, Otlica 91, 1925 – 43
.....

(Del napisa s spomenika žrtvam vojne in fašističnega nasilja na Otlici)

Leopold Bolčina iz Nove Gorice (Zahribarski z Otlice) nam (po Lojzetu Likarju) pošilja to pismo: »V 7. št. časopisa 'Gora' so na 21. strani navedeni padli v NOV in žrtve fašističnega nasilja, doma z Otlice. Med padlimi je vpisan tudi Jože Likar s Kamnitnga griča 43. Napisano je, da je prišel s prekomorsko enoto. To ni točno, jaz imam drugačne podatke:

Jože LIKAR (Pepe), brat moje žene, je bil vpoklican z letnikom 1919, na služenje vojaškega roka. V kateri enoti je služil, mi ni znano. Ko je Italija zasedla Albanijo, je bila tja poslana tudi njegova enota. Po zasedbi Albanije se je italijanska vojska premaknila najprej v Črno goro. Tam je kmalu navezal stike s partizani. Iz kasarne jim je nosil orožje in strelivo, tudi svojo puško jim je dal. Številko puške si je zapisal na list papirja in ga dal v žep suknjiča. Nato je izginotje puške javil komandi. Zahtevali so, naj pove številko puške. Iz žepa je potegnil listič in ga izročil oficirju, ki ga je zasliševal. V naglici pa je pomotoma potegnil listič, na katerem je bila zapisana revolucionarna pesem. Nato so ga zaprli. Po nekaj dneh so ga v spremstvu dveh karabinjerjev poslali na vojaško sodišče. Šli so po kolovozu skozi gozd. Tam se je Pepe nenadoma silovito zaletel v karabinjerja, da ju je s kolovoza porinil v gozd, enega desno, drugega levo. On pa je tekel naprej. Ko sta karabinjerja prilezla na kolovoz, je bil že daleč proč. Pritekel je do ljudi, ki so ga rešili verige. Potem je tekel naprej, se izogibal četnikov ter ustašev, dokler ni prišel do partizanov. Na Hrvaškem se je vključil v enoto "Prateča četa, 2. brigada, XIII. divizija, XI. Korpus."

Po razpadu Italije so nekateri fantje, njegovi tovariši, prišli domov in v Kamnitnem griču opisali njegov pobeg v partizane. Prosim, da to vzamete na znanje in napako popravite. Prilagam:

- prepis pisem z dne 28. 11. 1943 ter z dne 8. 1. 1944,
- fotokopijo 'smrtovnice',
- kopijo hrvaškega časopisa, ki piše o tragediji borcev 2. brigade XIII. primorsko – goranske divizije.

Leopold Bolčina - Zahribarski, v Novi Gorici, dne 17. 5. 2000

PISMO I.

Dragi domači

Položaj, dne 28. II. 43

Po dolgem času se Vam moram javiti, da veste, da sem še živ. Jaz se nahajam tu na Hrvatski zemlji v borbi za svobodo našega naroda. Do sedaj mi je bila usoda mila, sem bil samo parkrat ranjen, no vse bolj lahko. Ako Bog da, se vrnem srečno k Vam in ako padem, padem za moj ideal in kdor ostane živ, hoče živeti svobodno. Sedaj sem bil na bolničarskem tečaju 15 dni in sem se danes vrnil nazaj, kjer žvižgajo krogle krog ušes.

Tu je vsa golazen, ki si jo ne moreš zamisliti na svetu. Četniki, Nemci, hudič in pol. Ne stojte bit nič v skrbeh zame. Sedaj je prišel čas, ki se ne gleda nič, ne na brata in na nikogar.

Ako boste slišali, da sem pal, pal sem junaške smrti za moj narod, za mojo domovino. Kaj je življenje, ako ni svobode. Končam mojo pisavo in Vas prav srčno in lepo pozdravim.

Vaš Pepe.

Pozdrave Mimici, Poldetu, Dinotu, Radkoti, Petrkču pa onim malčkom, ki jih ne poznam. Pozdrave Linčnim in sosedomim, Podkapelškim in živela svoboda našega naroda. Naprej! Ostanite zdravi. Nasvidenje.

Pismo II.

Dragi domači

Otočac, dne 8. I. 1944

Po dolgem času se Vam javljam tu iz daljnih krajev, iz bojnih poljan. Jaz sem zdrav kakor želim tudi Vam vsem skupaj v družini. Jaz se zmeraj sprašujem, Bog zna kako so naši in kje so? So li doma ali ne. Je li pri nas tako kot tu. Tukaj se zmeraj praskarimo sem pa tja. Zima je tu velika, do sedaj sem bil skoraj nag in bos ali sedaj je prišlo nekaj obleke angleške, drugače ne vem kako bi šlo. Prošnjo sem napravil za iti bliže doma ali ne vem če mi bo prišla odobrena. Vse praznike sem praznoval sred grmovja to pa neprestano napad za napadom, juriš za jurišem, to so bili moji prazniki. Upam, da so bili boljši Vaši, ker zame je bilo grozno. Sedaj se naše brigade premeščajo, ne vem kam bodo krenile ali vse izgleda, da gremo kam bližje morja. Upam da bo kaj kmalu konec temu zlo delu in da se osvobodim za zmeraj teh pijavk, ki so nam pile našo kri. In tako zaključim to mojo pisavo, upajoč, da se kaj kmalu snidemo, ako Bog da, ako ne pal sem za svoj narod, za moj ideal. Sprejmite najlepše pozdrave vsi skupaj, Vi mama in tata pa najbolj goreče. Pozdrave Mimici, Poldetu in njihovim malim. Enako Bernardi in Rozi, pa njihovi družinci. Pozdrave tudi Lenčnim, sosedomim, Podkapelškim in vsem poznanim tovarišem.

Moj naslov je ta: Drug

Likar Josip

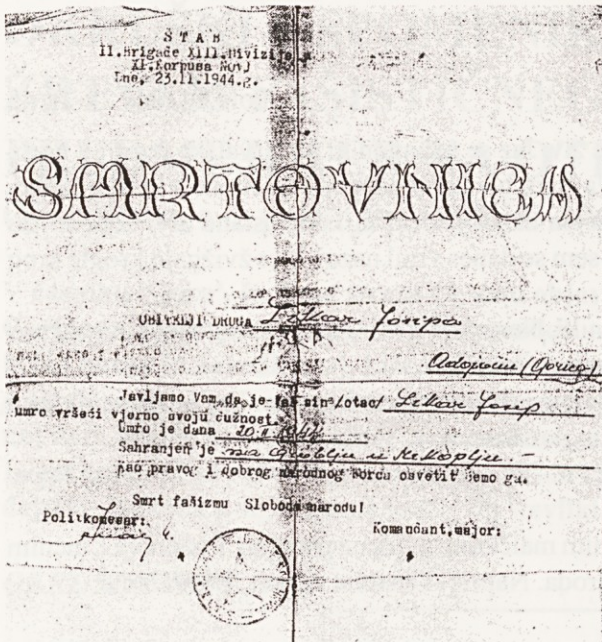
Prateča četa II. brigada, 13. divizija

(Prepis obeh pisem je napravil pok. Cvetko Likar, originala je oddal Pokrajinskemu arhivu Nova Gorica.)

Prepis dela članka iz nekega hrvaškega časnika:

»...Nema više mnogo živih boraca II. brigade XIII. primorsko – goranske divizije. Ta slavna brigada osobito je mnogo boraca izgubila na maršu 19. februara 1944. godine. Nije jih prorijedilo neprijateljski napad, već stravična sniježna mećava. Na Matić-Poljani, desetak kilometara od Mrkopolja, smrзло je 26 boraca, a mnogi su kasnije umrli od teških ozebina...

...Na Matić-Poljani će biti sazdan spomenik smrznutim ratnicima – 26 velikih kamena, kao spomenik čitavoj brigadi i posebno onima koji su na tome mjestu zauvek ostali...

...ni itko u koloni nije slutio da će tih poslednjih kilometara do Mrkopolja biti put najcrnijih žrtava, da će to biti nastravičnji dio marša.

Bili su izbili iz šume Carevice na Matić-Poljanu. Do smrti iznurena kolona, u kojoj je svaki borac bio promrzao, svaki do kosti ozebao, svaki mokar, naglo je izašla na vjetrometinu. Mećava, silovita i studena, mećava visinskih čistina, ona što čovjeka zaslijepi i zgromi, zahvatila je sve bataljone umorne brigade. Živa u termometru pala je na 28 stupnjeva ispod nule. Leden vjetar je puhavo od 100 kilometara na sat.

Dovoljno bilo je usnuti u hodu. Tako su neki zauvijek ostali stojeći smrznuti. Led ledeni. Stijene... Bilo je trenutaka kad su i najsnažniji vjerovali da se do cilja nitko neće probiti...»

(Konec citata)

OKRUŠKI DRUGI, TRETJI, ČETRTI IN PETI...

Zgodaj spomladi me je po telefonu poklical gospod Franc Vidmar – Prému z Otlice (letnik 1924), ki živi v Ljubljani. Da bi rad povedal nekaj o nekaterih padlih, ki so napisani na spomeniku na Otlici, mi je rekel. Potem me je v Ajdovščini obiskal in pogovarjala sva se pozno v popoldan. Zaenkrat objavljamo nekaj novih podatkov o nekaterih imenih na spomeniku, del njegove lastne življenjske zgodbe, predvsem Francetovo partizanovanje, bomo pa natisnili kdaj kasneje...

Prem Jože, Otlica 32, 1912 – 45
Prem Darko, Otlica 18, 1927 – 44
 Polanc Dorče, Otlica 45, 1922 – 44
 Sedej Franc, Otlica 102, 1915 – 45
 Vidmar Edi, Otlica 17, 1922 - 44
Vidmar Ivan, Otlica 21, 1922 – 43
Vidmar Silvo, Otlica 24, 1929 – 44
 Vidmar Franc, Otlica 31, 1921 – 43
 Vidmar Edi, Otlica 36, 1907 – 43
Vidmar Stanko, Otlica 36, 1925 - 44

Del napisa s spomenika žrtvam vojne in fašističnega nasilja na Otlici

Prem Darko, Otlica 18, 1927 – 44 (Rónški)

Darko Rónški je padel v Poljanski dolini, v borbi z Nemci. Bil je v Vojkovi brigadi. Po vojski je bil prepeljan v družinsko grobnico na Otlico. (Franc Vidmar – Prému)

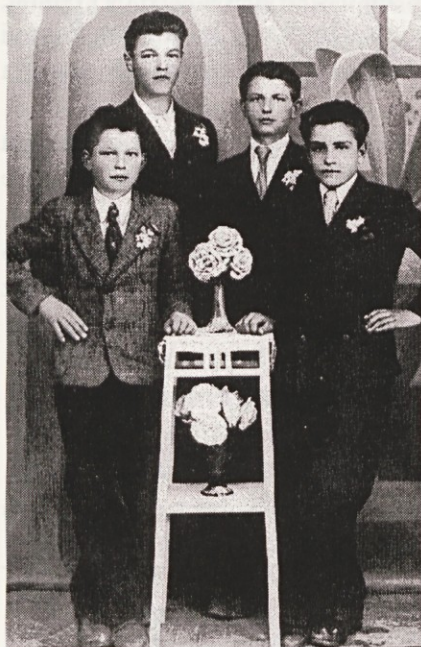
Vidmar Ivan, Otlica 21*, 1922 – 43 (Prému; padel na Ledinah)**

Ivan, moj brat, je bil v Gradnikovi brigadi. Ko se je brigada zadrževala na Ledinah, je bil poslan v patrolo. Padli so v nemško zasedo. Drugi so se izvlekli, on pa je bil hudo ranjen v trebuh. Privlekel se je h kmetu Šmidu, kjer je po dveh dneh umrl.

Pokopan je na Ledinah... (Franc Vidmar – Prému)

*Podatek na spomeniku ne drži – ni Otlica št. 21, temveč Otlica št. 99;

**O Ivanu Vidmarju, svojem bratu, je v 3. št. 'Gore' pisala že njegova sestra Rozika Fišer, roj. Vidmar, Prémava z Otlice

Na fotografiji so (z leve): pripovedovalec Franc Vidmar – Prému, 1924, živi v Ljubljani; Edi Vidmar – iz Barake, 1922 – 1944, Otlica 17, padel kot prekomorec; Ivan Vidmar – Prému, 1922 – 1943, Otlica 99, padel in pokopan na Ledinah; Angel Prem – Rónški, 1925, umrl doma

(fotografirano 1941; fotografijo za objavo posodil Franc Vidmar)

Vidmar Silvo, Otlica 24, 1929 – 44*

Vidmar Silvo – Róžn (in ne Uodámuški, kot je pomotoma napisano v 7. št. 'Gore', na str. 21!!!), prijeten fant, je bil najmlajši partizan z Otlice. Padel je pri Čepovanu... (Franc Vidmar – Prému)

Vidmar Stanko, Otlica 36, 1925 – 44

Jaz sem bil v 2. bataljonu Bazoviške brigade. 18. januarja 1944 sem bil na Lokvah ranjen v roko. (Takrat je roka nehala rasti in še danes imam manjšo...) Poslali so me v bolnico Pavlo.

Ko se mi je rana zacelila, me je vprašala zdravnica Pavla: »Bi ti ostal pri nas za bolničarja?« Bil sem za to, poslali so uradni dopis v mojo enoto, da bom kot bolničar ostal v bolnici Pavla. Naredil sem bolničarski tečaj in tam ostal do konca vojske.

V bolnici Pavla se je zdravil tudi Stanko Vidmar – Podmejiški. Pod Sinjim vrhom je dobil strel skozi pljuča in je dobro okreval.

Junija štiriinštiridesetega je iz bolnice pobegnila bolničarka. Bali smo se izdaje in smo se na hitro morali seliti. Glavnino težkih ranjencev smo premestili v že pripravljen bunker v Tisovec, k Trem smrekam, v Debeli hrib; nekaj ranjencev smo poslali v pokretne bolnice, nekaj že napol zdravih pa domov. Med njimi tudi Stankota.

V Debelem hribu smo bili tri tedne. Tačas so napravili drugo postojanko, pod Hudim poljem, kamor smo se preselili. Stanko je doma zbolel za pljučnico, prišel nazaj k nam v bolnico in umrl. Pokopali smo ga kar tam, zraven postojanke. (Franc Vidmar – Prému)

OKRUŠEK ŠESTI

.....
Bolčina Angel, Kovk 5, 1924 – 43
Bratina Avgust, Otlica 15, 1890 – 45*
Bolčina Angel, Kovk 5, 1924 – 43
.....

Del napisa s spomenika žrtvam vojne in fašističnega nasilja na Otlici

Avgust Bratina, Otlica 15, 1890 – 45*

(Fotografijo je za objavo posodila Frančiška Bratina, por. Vidic)

Avgust Bratina – Tonišku se je šolal še pod Avstroogrsko. Bil je profesor in je znal pet jezikov.

Med prvo vojsko je bil na ruski fronti ujet. Tam je delal na nekem posestvu, se poročil z grofico, ki je bila vdova, in ostal v Rusiji do leta 1938. Takrat se je vrnil domov.

V Podkraju, pri Sajevcu, je bila poročena njegova starejša sestra Marija. Poročila je vdovca in ni imela otrok. Tako je Avgust šel živeti v Podkraj, k sestri. Sajeveci so imeli pod Italijo v Podkraju kot en hotel, imeli so konje in Avgust jim je pri vseh delih pomagal. Tu je ostal do razpada Italije, ko je šel v partizane.

Januarja 1945 je bil poslan na osvobodeno ozemlje, dol nekam na Dolenjsko. V treh so šli (eden je bil Mirko Štor s Ceste) in so se mimogrede ustavili še pri Avgustovi sestri v Podkraju.

Ne vem, kako se je točno zgodilo, v Podkraju so domobranci Avgusta ulovili. Druga dva sta ušla. Vlekli so ga s sabo v Hotedršico, ga tam pod mostom mučili, mu lomili glide... Hoteli so zvedeti, zakaj se je vrnil iz Rusije, kdo ga je poslal... Potle so ga ubili in ne ve se, kje je pokopan...

Ena ženska iz Podkraja je pravila, da so se domobranci, ko so prišli nazaj v Podkraj, hvalili, kako so ga mučili. Nič da ni izdal... (Frančiška Bratina, por. Vidic – Toniškava z Otlice (Dólska s Predmeje))

*V 7. št. 'Gore', str. 21, je napisano, da je Bratina Avgust doma s Kovka 15. Prav je: **Otlica 15!!!**

Vse 'okruške' zapisal Franc Černigoj

XIX. brigada S. Kosovela med pohodom mimo "rdeče hiše", Predmejo. Na pogorišču je viden nemški napis "ARCH DER WELT" (RIT SVETA), kot so Nemci iz jeze imenovali našo vas, saj so bili tu dostikrat napadeni in tudi premagani. (Iz knjige Z. Klajnščka Deveti korpus.)

PRVI V EVROPI, PRVI V SLOVENIJI!

O zadružnem domu na Predmeji se govori, da je bil zgrajen prvi v Sloveniji. Zagotovo je gradnja zadružnega doma še mnogim v spominu, morda pa so podrobnosti in številke tudi že izpuhtele. Zato ne bo odveč ponatisniti članek, ki opisuje slovesnost ob koncu gradnje (kar tudi sicer sovpada z zbiranjem vsega napisanega o Gori). Še prej pa nekaj podatkov – Z gradnjo so začeli 5. marca 1948 in se zavezali, da bodo dom dokončali že 1. maja (istega leta!). Kronist pravi, da so bili vaščani izjemno delavni in predvsem enotni, saj so razen enega, vsi sodelovali pri gradnji. Ker so drugim vasem napovedali tekmovanje in v njem želeli zmagati, so rok še skrajšali. Delo so opravili v rekordnem času, v manj kot mesecu in pol! Že 18. aprila je bila na Predmeji sklicana proslava z odprtjem zadružnega doma. Kronist še ugotavlja da je gorska in med vojno povsem porušena ter gospodarsko šibka vas Dol - Predmeja kot prva v goriškem okraju in z vasjo Cven v Prekmurju tudi prva v Sloveniji zmogla zgraditi svoj zadružni dom, zato je bil 18. april velik dan, tako za to malo hribovsko vas, pa tudi za Slovenijo.

Iz Vestnika Zadružni dom z dne 21. aprila 1948 povzemamo zapis o odprtju doma:

»Že od osvoboditve na Predmeji niso doživeli takšnega praznika. Vse graditelje je navdajal čuden občutek, da skoraj sami sebi niso verjeli. Marsikdo se je že stotič ozrl na novo zgrajeni zadružni dom, če mu morda manjka kakšna malenkost. Jutro je pozdravilo graditelje še pri delu, kajti to je bila že tretja noč, odkar so vso noč prebili na gradilišču. Pri slabotnih petrolejkah so delali od večera do jutra in potem spet od jutra do večera. Kosilo so jim nosili najmlajši, kateri se res niso dali porabiti na gradilišču, med tem ko so vsi pionirji, ki hodijo v šolo, delali neumorno s svojimi očeti in materami. Čez noč je v bližini zadružnega doma izginila vsa navlaka. Ves nepotreben material so zložili in polepšali okolico doma tako, da se ni dalo več opaziti, kako so še pred nekaj urami v zadnjem jurišu dogradili zadružni dom. Dekleta so napeljale vence ter razobesile zastave po vseh oknih, na katerih so v jutranji zarji mežikala nova okna. Vsa okolica je bila nekam slavnostna, čeravno ob tistem času ni bilo veliko ljudi na tem mestu.

Počasi pa se je začelo zbirati ljudstvo. Najprej so se pripeljali delegati iz Ljubljane, Idrijska godba in pionirska godba iz Ljubljane. Po planoti so se jeli razlegati poskočni zvoki koračnic, priljubljenih partizanskih pesmi, katere so partizani med narodnoosvobodilno borbo sto in stokrat zapeli korakajoč skozi to vas. Prihajale so delegacije iz bližnjih vasi in tudi iz oddaljenih okrajev. Kmalu je ves prostor preplavilo veliko število ljudi, ki so si radovedno ogledovali nov zadružni dom. Pred domom so bila pod smrekovim drevoredom razstavljena darila vlade LRS, IO OF in darila posameznih delegacij. Ljudje so si radovedno ogledovali darila. Možje so se zbrali okoli rejenega plemenskega bika, poleg plugov, mlatilnice in bencinskega motorja. Žene so si ogledovale moderen snemalnik mleka, radioaparatus, blago za zaveso in ženske predpasnike. Otroci pa so pasli oči na knjižnici, kot da si še ta hip hočejo izposoditi knjige, ki so jih najbolj mikale.

Veselo razpoloženje je zavladalo med množico delegatov in domačinov, ko so se pojavili tov. minister Hribar in minister Regent, podpredsednik Prezidija ljudske skupščine LRS tov. Bevk in sekretar IOOF tov. Vipotnik. Godba je zaigrala himno in na tribuni so se po vrsti začeli oglašati govorniki. Minister Janez Hribar je v svojem govoru razločno poudaril, da je pri izgradnji zadružnega doma v Predmeji bil najvažnejši faktor neomajana skupnost, ki se je rodila med narodno osvobodilno borbo. Za ministrom Hribarjem sta govorila podpredsednik Ljudske skupščine tov. Bevk in predsednik kmetijske zadruge iz Predmeje, ki je v svojem govoru na kratko orisal gradnjo zadružnega doma od začetka pa do danes, ko so prebivalci Predmeje izvršili svojo nalogo. Z veseljem so prisluhnili njegovemu govoru vsi zbrani domačini, še bolj pa delegati z raznih drugih gradilišč, ki so prišli pogledat uspeh graditeljev zadružnega doma v Predmeji...«

VOZOVI IN VOZARJENJE

po fonetičnem zapisu: brigita slejko

Pripovedoval je Jože Krapež (1930 - Pepče Prstovski)

A ja, tu se pravi, **ðlesiðn us** (lesen voz), želéznú uðkovan je narján s strašajnskih (narejen iz veliko, ogromno) delov.

Prvu bi rekli, de je **štajnga** (ojé), tam je **škatla**, **polica**, **trakðlni**. Jðn ke čðm (hočem) ti povedðt, kaku, kej enu in drugu rabi?

Štajnga rabi, de pðriðprežeš (priprežeš) kuonje (konja) zravðn in uali (vola), al kar je. **Polica**, tista je ta gurena (gornja), je guor jðnu škatla pride zduolaj (je spodaj), jðn trakðlni pridejo vmes. Tistu pole pride (je) sšraufanu (z vijaki privito skupaj) ukop. (...)

Tu se pravi: štajnga, trakðlni, police jðn škatla. **Póza** pride zad (zadaj) na trakðlnih, tieče **sura** guor, de drži štajngo guor. **Ridof** ali **uðplin**, tu pa pride na vrhi, da se ðlpú kočidra (lepo obrača/vodi) guor, nej bo kuoš al' uðjtðrca al' tasarski kuoš.

Potem je **vaga**, pridejo pðriðpreženi guor kuojn ali uali (pripreženi gor konj ali voli), na vagi. Zatu je tud ime - vaga, k' se sðm in kje suče (suka).

Ruoka, ta drži **žlajf** guor spred (ročico za zavore gor spredaj). Tðm, kðr žlajfðš (zaviraš), tistmu riečejo ruoka, drži gor. Ja ruoka, žlajf s pručðlni. Žlajf (zavore) so tisti navoji, tisti kvinti kje naprej. **Pručðni** so ..., k' stiskajo kje na koliðsa (kolesa), de ustavle us (ustavlja voz).

Zdej lohk kej prašáš še vmes.

(Ja, tam pðr vagi, ke se gor na vago pol uðbesi dríkðlce?)

Drikðlce na vago, ja. Vaga ima tud **kljuke**, dve, tud tri.

Ja, pole ti nesmo povedli, spred na štajngi ..., ma se tistu ti lohk tud pole.

Zde ti bom povedu za **kalú** (kolo). Kalú je narjánu (narejeno): **péstu** (pesto), **špice**, **platiše**. Tu bi blu, kar je ðlesiðnega. To (tukaj) pa rabi **okovje**. **Šina** na vrhi. Tu veš, ke je šina - tistu, k' pride prav okuli jðn okuli na vrhi. (Želéznu.) Želézna, ja želézna šina. **Uðbrudçi** (obroči) pridejo na péstih guor nabiti. Tistu péstu, uð kruðglu, veš, k' je za ðlesiðnu kalú. Tistu pridejo štirje uðbrudçi (obroči), de tišijo (tiščijo) ukop (skupaj) celu péstu, de se nð razkudple (razkoplje).

Trúgarji, ja pol so trugarji. Tu pe pridejo na vrh vozá pod **ridofom**, tistu okroglu kalu, železnu, de se ðlpu ridof obrače, de na pade čiðs (čez). Včasih so meli ..., zdej so viðčji del (največ) uðkruðgli, prej pe so bli tud narjani kar taku, naravnost, dva konca kje, tako. Zdaj pa so viðčji del uðkruðgli, bel (bolj) fajn (boljše), posiðbnu pðr gumarju. To so trugarji.

Oho, pole se rabi en kep (veliko) **frač**. Frače pe pridejo, de stiskaš ukop (skupaj) raznu železu, taku zduol (spodaj) pe pride an **cviek** (žebelj) skozi, taku stolčeš ukop (skupaj), de stisne. Tu so take..., prav taku narjane frače. Pol leze ukop, kokðr zduol tolčeš. Tistih rabijo pohnu (veliko) pðr takmu uazi (takem vozu).

Tájsðlce, tu so spred na uazi (vozu), na štajngi (tiste kiðtðnca), ja za pðrviðzðt kuojne jðn uala (privezati konja ali vola).

(Jðn unu, kaku ste riðku, k' ima pðr kuojni, tiste kiðtðnca ... /ketenca = verižica, veriga/)

Tu so pe **bruskiðtna**. (Aha, bruskiðtna. Tistu se diðne (da) skus (skozi) tajsðlca nuðtðr.) Je prov ime zarad tega, k' se stalnu brusijo, k' (konj) vleče kje jðn sðm.

Ja, **špangðlni**, tu je pe tistu pðr **zadnji prémi**, prideta dva **dratôva** zduol pod premo, taku kje, kol'kor so dolgi trakðlni, od ta dulene (od spodnje) škatle kje. To so dva dratôva zarad tega, de kðr griðš (greš) posiðbnu

(posebno) po grdmu klanci (grdem klancu), de premo ne..., de us (voz) ne raztegava kje jdn sđm. De drži skupi. Ja, če tizga ne (ni), luđmi, tud zluđmi (lomi, tudi zlomi) ..., po grdih poteh. Posiđbnu, če smo včas čez Vrh Klanca vozili.

(Kaku je blu pe tistu, če je bil us fajn (voz dobro/veliko) naluožen, riečmo, de je blu snu (seno) guor, jdn de se ne striđslu (streslo) duol z voza. Kaku ste tistu nar'dili (naredili)?)

Če je blu snu naluoženu guor,...(Ja.) Ja, kaku misliš, , če je bil tasarski kuoš ali luđtđrca (lojtranca)?

(Ja, taku ali taku.)

Enu jdn drugu. (...) Ja, veš, kaku se je tistu moglu (moralo)... Vđndi (tam) je blu treba đlpu naluošt (lepo naložiti), če so ble luđjtđrca, posiđbnu (ko smo peljali) čez Vrh Klanca. Včasih smo vozili na želėznih vozėh (vozovih)... jdn smo imeli **kolourade** za stiskati zadaj. Vprašaj tata, ti bo povedal, kđšđn je kolovrat. To je narjanu taku: dolgu, kol'kđr so šeruoke (široke) luđjtrđnca zadaj. Puo (potem) ima štiri luknje, z vrha kel (tja), taku kje, **štđrk** (štrik - vrv) gor, puo ima dva taka **kuonca** (palici, ročici) noter in s tistđm si stisku... (...si obračal, de se je napiđlu, ne.) ... ja, se je napiđlu (napelo). Tistu je blu najboljši za grdu (za vožnjo po grdi poti). Jdn gor na vrhi je blu pa treba veje naluošt (naložiti), tudi de je lepu tišalu ukop (tiščalo skupaj).

(Kaku se je reklu tistmu gor na vrhi?) **Žđrd**, žđrd, ja, žđrd, de se je stisđlnu ukop (skupaj), unu pe kolovrat za zad stiskati, prav kolovrat so mu dieli (rekli).

(Ke so imele tiste ročice (s katerimi se je obračalo) kđkšnu ime prav posebnu al ne?)

Ne, ne, ne, neč uobenega imena, ku vse ukop (skupaj) so dieli (rekli, imenovali) kolovrat, dđrgači pe **ročice**.

(Ja, in tistu je blu fajn (dobro), rečmo, če se je ke zvrnilu, de se je pole kar..., kaku se je pol pobralu tist us (kako se je potem pobralo/dvignilo tisti voz)?)

Ja, veš, kako smo ga mi pobrali ... Če je blu u koši

naluoženu, je blu loži (lažje) tistu pobirati. Smo zapriđgli uali (vole) jdn kojne, ano (eno) **žlajdro** (verigo) dolgo (smo) dali jdn u grič đlpú vzdigavali jdn se je nazaj..., so kojni, uali (voli) uzdigđnili us (vzdignili voz). Če je blu pe na luđjtđrcah, je blu pe bel navárnu (bolj nevarno), zatu k' se je razkopalu, je blu treba nazaj znuova use naluošt (znova vse naložiti).

(Ja, in če je blu fajn (dobro) poviđzanu, se je lohk tud z vinto (z "dvigalom" za dvigovanje) al kaku ste dieli (dejali, rekli) ...?)

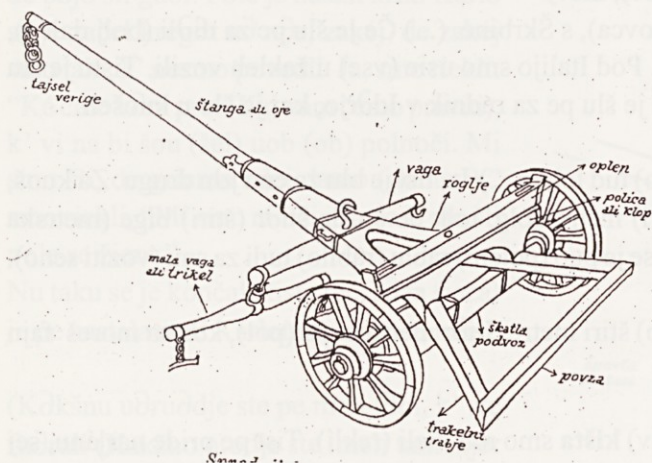
Tud z vinto, sam z **vinto** je pđršu (je bil) redki slučaj, de se je tistu uzdigávalu, kđr je blu treba ... Vinta je bla mičkена (majhna), ne, us (voz) pe je blu treba gor, visoku uzdigđnt. (...)

Veš, kaku je riđku (rekel) "Ta Kratki"? Ti bom povedal 'no (eno) špasno (smešno). (...)

So to pod Plieso, z vrh Pliese dol, so zvrnili voz, naši. Jdn "Ta Kratki" je pđrš (prišel) pomagat - tu je še ta stđr uae (stari oče) pravu (pravil). Jdn je diel (dejal): "Vsi mili hudiči," pravi, "tristu, de b' jih pđršlu! - ...de bi uzdigłni us (voz) nazaj." - Puole res, de uzdignejo. So pđršli od "Ta Kratkega" štirje sđm, naši trije jdn de so ga preuč (preveč) uzdigłni, so ga zvrnili na uno stran (na ono/drugo), us (voz).

Pole de je riđku (rekel) "Ta Kratki": "Stupiđtđsđđt (150) hudičev nej (naj) se odstrani!" - de jih je blu prieuč (preveč). Jdn pole de so ga še enkđt (še enkrat uzdigłni), pole je pe stal na koliđsih. Prieuč (preveč) je riđku, k' je riđk tristu. (...)

Se, čakı, za kalu ti nesđm še povėdu, kaku je usie uđkovanu (vse okovano). Dienmo riečt (dajmo reči, recimo) štirje uđbroči (obroči), uđd an krej **buđkle** (z ene strani bokle), **aks**, **špice**, - sej tu sđm ti že (povedal) ...

Za gumarje, ke čem (hočem, naj) ti zdej? (...)

Us (voz), če je **gumar**, je lih taku (ravno tako) narjanu, vsie taku (enako) udkovano, edinu količsa so različne. **Aksi** so zdraksleni (struženi), na kuonci, de pridejo gor **lagdrji** (ležaji), nie. Jdn pole pa pride: **dišk**, **tambúre**, **buobni**. (Ki (kje) pride tistu?)

Tu pe pride ..., dišk, pride guma guor nauðkuli (naokoli), tistu je dišk. Tambúr je unu (ono/tisto), k' je zad (zadaj) za diškdm, tist je tambur. Na tistu (...) pa stiska guor **žlajf** (zavore), **ferode** al pe **pruðcðlni**. Jdn **guma** jdn **šlauf** (zračnica), no, tu ima vsie. Zde pe praš' še ke, jðst (jaz) sðm ti poved' taku bel (bolj) u en dan ...

(Kašni so bli tisti kuoši guor al luðjtrðnce? Ke se je usie (vse) guor na us délu (na voz dalo?)

Truga - tu je gnuojdn kuoš - za uast gnuðj (... za voziti gnoj), pole so **louðtrðanca**, **škaliðr**, **tásarski kuoš**... Luðjtrðanca so rabli pohnu (veliko) za snu (seno), več pa za uðgle (oglje), včasih. Ja, so taku naložili kar v vreče. Prej, še dðrugač (drugače) smo tud u kuošeh (koših) vozili. Sam, so pe mogli bet (moral biti) kuoši strešnu guðsti (zelo gosti). Vsakih desiðt centinu (cm) takú je mogu bet (moral biti) en klinc (palica) dol (navpično, pokonci) jdn še pol so malčk (malo) uðplieli (opletli) takú s smréčjem, (...), de ne šlu skuzi (da ni šlo skozi).

(Jdn u kuoš so deli uðglje, kar takú, neč u žakle (vreče), nie?)

Tist smo vozili u Idðrjo (Idrijo) največ, s Tisuca (Tisovca), s Škrbine. (...) Če je šlu pe za diðli (bolj daleč), se ga je pa usie u uréče (vse v vreče), žakle naložil. Pod Italijo smo usie (vse) u žakleh vozili. Tistu je šlu puo (potem) diðli (bolj daleč), buh (bog) ve kam. Tu je šlu pe za rudnik v Idðrjo, kar je šlu u kuošeh. (...tasarski koš...)

Za metre uást (voziti), za drva uást ..., (pe za snu (seno) tud lohku ...) Ja, tist je blu za enu jdn drugu. Za kuoš, k' je bu (bil) narján, dienmo riečt (recimo) štìðr (štiri) metre dolg, tolk de so šle štìðr (štiri) bige (metrska polena) noter; štìðr metre, taku se je zložilu. Jdn tistga se je puo (potem) rablu (rabilo) tudi za snu (voziti seno). (Je bila tudi prav taka mera.)

Taka mera, ja. Zmerðm mal daljši je bil, ne lih (ravno) štiri metre, štìðr metre in pu (pol), kðr na moreš fajn žlošt (dobro zložiti).

(Kakšne vozove imamo še?)

Ja, tist je pe prav cel us (voz). Pró za pró (prav za prav) **kišta** smo mu dieli (rekli). Tist pe pride narjánu, sej pðr nðs smo meli več let. Zdej nemamo (nimamo) že nekaj cajta (časa). Tisto je pa scéldma (scela) narjánu. Zdol sti (sta) dve **gratuni** (prečki), puo pa je z desk počìðs (prečno) narjánu jdn udkuli (okrog) so pe pole **štìðrje kuosi** (štirje kosi). Tist pa pride na obeh straneh za odpirat ..., čenie (drugače) nð muðrš stresávdðt vðn (ne moreš stresati ven). - (Tist je bel (bolj) taku, za pesk (pesek).) - Tist se je rablu največ za material: za pesk, za kamne uast (kamenje voziti), cementno uazno (vožnjo), razni drugi material, cegu (opeko),...

Zde, od **štìðsðlnu** čem ti še povedðt. (...) Tu pride na **aksðh** guor na koliðsðh, de tiši ukop (tišči skupaj), de se nð razkuðple (razkoplje). To so **štìðsðlni** jdn **pišèli**, de držijo ukop (skupaj) (...), tu so **kape** in **iglíce**.

Zde pe, za **us ndrján**, **ðlisiðn** (voz narejen, lesen) - najbulši je **isiðn** (jesen), al pa **brést**, **nagnuoj**, **gacije** (akacija) - sámu gacija rase duol (v dolini, na Vipavskem, ne raste na Gori), čenie (drugače) pa **buku** (bukev), k' je največ tega pðr nðs.

(Ja, to muðrte (morate) tud povedðt, de vi delate tud vozove.)

Ojej, sðm jih nariðd' (naredil) 'ne dva. - (...)

Tu je strðšna malenkost, kar jðst (jaz) nðrdim, bel na pu (bolj na pol), lih tolk de tieče (toliko da teče).

Štulc je prav delal táko, in Dolar. (...)

Ke nej še tisto povem?

Štìðrjðnpiðdesedga (štiriinpetdesetega) leta smo furali (vozili) na Kriðkuši (Krekovšu). Tu se pravi, smo bli tðm: Karlo Žandarinski, Kuorle (Korle), in stari Karlo, Ublc - sej so pokojni, edinu Kuorle (Korle) je še živ od tistih -, Smudinski - vaši- jdn mi jdn Tratnik.

Na dan piđtka zvečidr (petka zvečer) smo se vsie zmenli (dogovorili) - Luđjze (Lojze) vđš jđn Mirko, jđst (jaz) jđn nđš Frence - de ke b' šli (kaj, ko bi šli) mi ucajti ponuoči fuđrđt (zelo zgodaj ponoči voziti), de b'mo šli zjutru žiđ kar damó (domov). Nafuđtrali (nahrnili) smo žvau (živino/konje), napahali pohne (polne) jarme jđn uđb 'ni eni po polnoči (ob/približno ob enih ponoči), luna je fajn sjala (sijala) jđn smo šli na Gđlnice (Glnice) po drva. Jđn smo bli: vaši - Smudinski Luđjze (Lojze) jđn Mirko jđn nđš Frence in jđst (jaz). Zdej, de neso úni (da niso oni/ostali) vedli jđn slišali, smo se zmenli, kaku (narediti), de n' bojo slišeli. Zdej počas smo vozove spravili od štale (hleva) dielč pruoč (daleč proč), taku de n' bojo vidli, - k' so bli železni vozovi ... (Tisto je ropotalo.) Ropotalu! Zatu smo jih dali dielč pruoč (daleč proč), de n' bojo slišali drugi - Karlo jđn Ublc jđn tisti Tratnik. Puo smo se zmenli (dogovorili), kaku b'mo šli s kuojnmi (konji) vđn s (iz) štale (hleva). Kaku b'mo riekli: "Bijo!" Pole je riđku (rekel) vđš ..., bom povedu kar taku, se je zménu (je rekel/je predlagal) Luđjze (Lojze), je riđku: "Věš ké, kđr b'mo zagnali, kuojni jđt na uhu povedđt' - bijo! - de na bojo slišeli (drugi)." Jđn res puo, k' smo šli - ne b'la še dve, ma puol dveh je b'la (ura). Smo jih đlpu napriđgli (lepo napregli), počasi, potihoma, na uhu jim potihoma (povedali) - bijo. - Ja, so šli vsi kuojni - Smudinski jđn naši. Jđn smo do uasme (osme) ure že dvakrat z Gđlnic pđrpelali (Glnic pripeljali) drva. Uani (oni) so se glih napriđgli (ravno napregli), de bojo šli guor. Pole je nastal krik. Karlo se je začel kregđt nđ nđs, zakėj, de zakėj smo taki, k' nesmo povedli. Ja, smo riekli: "Ké čmo vđm prut (Kaj vam čemo praviti), k' vi na bi šou (šel) uob (ob) polnoči. Mi smo šli, de griemo zdej damó (domov)," smo riekli, "Mi smo mladi jđn de b'mo šli pole se žient."

Nu taku se je končala tista reč. Jđza (jeza) je pe nastala med Karlotom jđn med nami.

(Kđkšnu uđruđdje ste pe meli tđm, k' ste fuđrali (Kakšno orodje ste imeli tam, kjer ste vozili)?)

Tđm, kđr smo hludde (hlode) vozili, je blu treba an kep (en kup, veliko) **zaguzd** (zagozd, klinov), **žlajđđr** (verig), da smo zadđrgavali (zapenjali), **kljuk** - **šlékđrju**, so jim diel tudi; **cempin** (cepin) ... Tistu so **šlékerji**, take kljuke, věš, sam' so duđjne (dvojne) vrste - ene so z 'no (eno) kljuko, ene so z dvemi (dvema). Zatu se jim je rieklu kljuke: anđm (enim) - tistu, k' so bla z uđba kraje kljuka (imele na obeh krajih/straneh kljuke), so b'le kljuke, jđn šlékđr je jđmu (imel) samo eno, tako. **Zaguzde** (klini) pa sam za spred zabivat (so bili samo za spredaj/s sprednje strani zabivati), ono pa se je postrđansku (od strani) zabivalu.

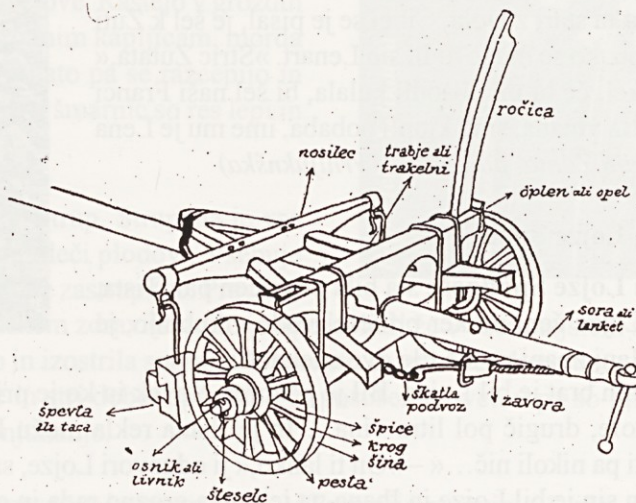
Cempin, ja, jđn **sekiđro** (sekiro), družga ne b'lu tazga (drugega ni bilo takega). Če se je kđšđn kuojn kam uđbesu (če se je kateri konj zataknil, zapletel), de s' mu brš (takoj) preseku štájngo (presekal štango, ojé), ja, je bil tud slučaj.

(Kam ste vozili hlode?)

Tistu smo uđzili naglih duol u Belo (vozili naravnost v Belo - s Krekovša do Bele) - s Kriđkouže do Bele. Tapđrvu (naprej) do ceste jđn pole naprej. Tistkrđt (takrat) je bilo uđndi (tam) skladišče. Pole so pđršli s kamjuđnmi (kamioni). (...)

(Neste (niste) vsđk dan hodili domov, ste bili věč časa tđm u baraki?)

Smo šli, na dan pandělka smo šli kje, jđn ceu tiđdn bli tđm (v ponedeljek smo šli tja in cel teden (smo) bili tam) jđn uđb sobuđtđh damó (ob sobotah domov).

Zadnji konec voza, podmeček

KAJ PRAVITA MOŽ IN ČEMERIKA ...

Pepa Z. z Otlice in Z. z Dola

Pepa Z. z Otlice je bila vdova. Tudi **Z. z Dola** je bil vdovec in tako sta se vzela. Pepa je bila pobožna in praujedleva ženska. Njena je mogla bet zmerom tazadnja.

»A greš sama?« je prašala Ivanka Podjapnško, ko je šla mimo Kapelice v Deželo. – »Prav sama,« odgovori Ivanka. – »Ne, gre tudi ajngel varuh s tabo,« jo je ostro podučila Pepa.

»A ga sušiste?« je zaradi lepšega prašala Marija Vrhlučnška Pepo, ki je obračala napol suho seno. – »Ne jaz, suši ga sonce,« je revsnila Pepa in obračala naprej.

Iz prvega zakona je imela poba in ga je pripeljala s sabo k Z.. »Kje si poba pustila?« so jo prašali v Lokavcu, ko je prišla po opravkih. – »Na peč sem ga posadila, polento k nemu denila, lačen že ne bo...«

Ja, boljše da si bil tiho, če si jo srečal... (Marija Žonta, por. Brus – Vrhlučnška; Ivanka Bolčina – Podjapnška)

Lena ret...

Jernéčku ta stari z Dola, Čibej se je pisal, je šel k Zuti Bizjaškmu, ko se mu je rodil sin Lenart. »Stric Zutata,« mu je rekel, če bi mi posodil kulala, bi šel naši Franci po dva litra vinana, smo kjupli pobaba, ime mu je Lena ret. (Marija Žonta, por. Brus – Vrhlučnška)

Foto Primož Breclj

Ihana in Lojze Spodgoše

Ihana in Lojze Spodgoše sta bila posrečen par. Tista, kako je Lojze ženi moker prinesel vodo v kuhinjo, je znana. Manj znani pa sta tile dve anekdoti:

Tudi Ihanin brat je bil Lojze. Bil je pozoren človek in ko je prišel obiskat sestro, ji je zmerom kaj prinesel. Enkrat kofe, drugič pol litra vina... In je Ihana rekla možu Lojzetu: »Vidiš, Lojze, brat mi zmerom kaj prinese, ti pa nikoli nič...« – »On ti lahko,« ji odgovori Lojze, saj vidva sta v žlahti, midva pa nisva...«

Tudi njun sin je bil Lojze in Ihana ga je imela grozno rada in ga je cartala. Mož Lojze kakor da bi bil malo ljubosumen. In ji je rekel: »Ihana, zakaj pa mene tako ne cartaš kot otroka? A me nimaš rada?« – »Osel stari,« mu je odgovorila, »seveda te imam rada, ma otroka imam še bolj. Saj je od srca, ti si pa samo od riti...« (Marija Žonta, por. Brus – Vrhlučnška)

Frénce Zutu in osel

Ta stari Zuta je imel dobro plačano državno službo (bil je cestar) in še kmetijo. Tako je lahko sinu Frencétu kupil marsikaj, kar si je otrok zaželel in o čemer so drugi Gorjančki lahko samo sanjali. Frénce si je zaželel osla in Zuta mu ga kupi. Osla in tak mičkan voziček. Frénce se pelje po Čavnu in sreča enega možaka. »Kam pa vidva?« ju zafrkljivo vpraša. »Mimo tretjega,« odgovori Frénce. (Angel Bizjak - Sivški)

Tuone, strejla te ubij...

Žnidar je bil, **Tone s Kamnitnga griče**, z Otlice.

In ga je obiskal Stomažen. O, da bi Stomaženi imeli tako pridnega žnidarja! si je mislil, in začel Toneta prepričevati: »Tone, ti pridi k Stomažem. Nič ti ne bo manjkalo, dela boš imel zadosti, zime dol ni nobene...« Niti slišati ni hotel, Tone, da bi šel z Gore. In ko je bilo Stomažanu zadosti, je jezno rekel: »Tuone, strejla te ubij, sej ti na želim slabga!«

Tako je Tone s Kamnitnga griče ostal na Otlici. Jeseni 1944. leta ga je na domačem pragu ubila nemška granata... (Po pripovedi Leopolda Bolčine - Zahribarskega)

Vse anekdote zapisal F. Černigoj

ŠMARNICA*

(*Convallaria majalis* L.)

elvica velikonja

Šmarnic ne najdeš pred hišnim pragom, tako kot marjetice, lučke ali glavince. Za šmarnice moraš oditi na pot. Mladi Voranc je premagal strah in se spustil ponje v temačno globel, Pekel imenovano, da jih je mati lahko nesla v cerkev. Kosmač je peljal Kadetko po šmarnice v Obrekarjev rob, pa ni vedela, revica, da bo tam našla grob svojega dragega. Mi gremo ponje v Seč, na Orlovco, v gozd. Tu najdemo majhne jase šmarnic, cvetočih rastlin pa le za šopek. Če pa se v mesecu maju sprehajamo po Mali gori, moramo paziti kod stopamo. Šmarnic je tu toliko, da diši po njih vsa gora.

Najprej opazimo samo liste. Ti so v primerjavi s cvetovi kar grobi. Kot bi hoteli ščititi nežne, povsem bele kimajoče cvetove. Rastejo v grozdih in se vsi sklanjajo na isto stran. Podobni so drobnim kapljicam, morda solzicam. Cvetni listki so pri peclju še zrasli, nato pa se razcepijo in končajo z navzven zavihanimi rogljički. Cvetovi šmarnic so res lepi in tudi omamno lepo dišijo.

Kljub svoji milini pa skrivajo šmarnice v sebi strup. Strupena je vsa rastlina – tako listi, cvetovi, kot tudi mamljivo rdeči plodovi. Vsebuje snovi, ki učinkujejo na srce in so lahko vzrok hude zastrupitve. Pravilno uporabljena pa je lahko tudi zdravilna. V ljudskem zdravilstvu so jo uporabljali že v osemnajstem stoletju – žgana voda iz šmarnic naj bi omilila bolečino in izostrila spomin. V receptu iz leta 1720 beremo: »S ta voda glava mozht, preshene vse boleshen iz glave in stri dober spomin.« Iz posušenih cvetov pa so pridobivali prašek za kihanje in ga mešali med tobak za njuhanje.

Šmarnica je rastlina, ki je zelo zaznamovala mesec, v katerem cveti. V Franciji praznujejo 1. maj s šopki še nerazcvetelih šmarnic, ki si jih med seboj poklanjajo. Pri nas so v mesecu maju vsak dan šmarnice – pobožnost, posvečena Mariji. Mladi pa so s čudovito kito, spleteno iz šmarnic, okitili za rojstni dan samega papeža, ko je bil na obisku pri nas.

*Šmarnica - šmarijnica, roža svete Marije

Foto Elvica Velikonja

SVIŠČI

elvica velikonja

Ste že kdaj opazili, da se pomlad rada odene v rumeno in vijola? Že zelo zgodaj spomladi rumeni petoprstniki in vijola kosmatinci, nato trobentice in jetniki, avrikli in svišči, nokote in grebenuše, košeničice in perunike, primožki in kadulje.

Jaz pa sem se tokrat odločila za modrino Clusijevega in Kochovega svišča. Oba sta si navidez zelo podobna in najbrž ju ima marsikdo za predstavnika iste vrste. Tisto, kar ste v začetku maja skupaj z avrikljem videli, čudovite preproge na vrhu dolskega Maja, je **Clusijev svišč** (*Gentiana clusii* Perr. & Song.). Rad ima apnenčasta tla in sončne lege, zato ga najdemo na kamnitih travnikih in v skalnih razpokah. Iz listne rozete poganja zelo kratek pecelj, ki nosi en sam cvet azurno modre barve. Cvet je zvonaste oblike, čašni zobci pa so trikotni in prilegli k vencu. Vednozeleni listi so suličasti in nekoliko usnjati. Prav po listih ga tudi najprej ločimo od njegovega sorodnika, **Kochovega svišča** (*Gentiana acaulis* L. [G. kochiana Perr. & Song.]). Listi

le tega so namreč širši, eliptično do jajčasto okrogli in bolj mehki. Tudi oblika in barva cvetov je nekoliko drugačna kot pri prejšnjem. Ni tako nasičeno moder, temveč bolj nežen, z olivnozelenimi lisicami v notranjosti. Časni zobci so suličasti do jajčasti, sosednja zobca pa sta med seboj povezana s tanko belo kožico. Pomembna razlika pa je tudi v rastišču. Kochov svišč se namreč apnenčastih tal izogiblje. Rad ima precej vlažna, kislila tla, zato ga bomo zaman iskali v družbi s Clusijevim sviščem. Tudi zelo redko se bomo srečali z njim. Pri nas raste le na Mali Lazni, pa tudi sicer je zelo redek. Zato je uvrščen med ogrožene rastline

Foto Elvica Velikonja

in je tako kot prejšnji zavarovan. Torej ga ne bomo trgali ali celo izkopavali, temveč samo občudovali na njegovem naravnem rastišču. Na Mali Lazni je letos cvetel že sredi maja. Kako redek je, nam pove tudi dejstvo, da sem na celi Mali Lazni našela le sedem kupčkov listnih rozet te rastline. Najdemo ga še v Alpah, na Črnem vrhu nad Cerknim, tam daleč v vzhodni Sloveniji in morda še kje, ampak povsod zelo malo.

Vprašamo se, kako je mogoče, da si je med vsemi temi tako oddaljenimi rastišči izbral še Malo Lazno. Tudi zaradi njega je ta »botanični vrt Slovenije« res nekaj posebnega. Z rjavo deteljo, raznolistnim osatom, liburnijsko smetliko, šopastim ušivcem, morda z modrim mečkom in drugimi zanimivimi in redkimi rastlinami bo Mala Lazna vsekakor še pritegnila našo pozornost.

FOTOGRAFIJA – NEMA PRIČA

rozika fišer

Pred časom smo obiskali Mirkota, Na Griču, njegovo družino, nepričakovano in nenapovedano. Bili smo lepo sprejeti in pogoščeni, kot je na Gori navada. Vesela sem, da smo to naredili tisti dan. Na žalost je kmalu potem gospodar Mirko umrl. Hoteli smo si ogledati vse, kar stoji ob hiši, saj je moj brat (na sliki od leve proti desni) prišel k hiši za pastirja kot sedemletni deček leta 1931. Mirko je za to vedel, drugi pač ne, saj so bolj mladi. Moj brat hiše skorajda ni prepoznal, čeprav je bil pri hiši štiri leta – vse je spremenjeno. Iz leta 31 sta ostala le še vodnjak in pa hlev ob hiši. Ko je stopil vanj, so oživeli spomini na otroštvo, na težke čase, ko se je kdaj celo zjokal, saj se je tudi živali bal. Pri nas doma smo imeli le kokoši in mačke. Pa še tako majhen fantek je bil! Moj brat Franc Vidmar je letnik 1924, zdaj živi v Ljubljani. Na fotografiji je ob njem žena Tilka. Franc Vidmar - Prémru objavlja v tej številki svoje spomine na nekatere padle partizane z otlice, na strani 7.

RINO VELIKONJA

edo pelicon

Na čelu severnoprimske zbornice s sedežem v Novi Gorici sedi Gorjan, Rino Velikonja in to že drugi mandat. Čeprav je že lani dopolnil 60 let za zdaj še ne namerava v pokoj. V sebi čuti še dovolj energije, ki jo z bogatimi izkušnjami in poznanstvi lahko koristno uporabi v dobrobit primorskega gospodarstva in tudi rodne Gore.

Rino se je rodil pri Bevkovih na Predmeji (4. junija 1939). Nameravali so ga krstiti po stricu Stanislavu, vendar fašistična oblast ni bila preveč naklonjena imenom s slovanskimi koreni. Zato se je oče odločil, da dobi ime po godovniku, ki je v koledarju na dan rojstva – Kvirin. Prav veliko ga pod tem imenom ne pozna, čeprav je v uradnih dokumentih Kvirin. Pred časom, pri volitvah v nek organ, so ga zapisali na listo kot Kvirina in dober znanec ga je na sestanku spraševal, kdo bi lahko bil ta Kvirin, če ga on pozna, saj se prav tako piše Velikonja.

Rino je za 60 let od društva Gora prejel grafiko Klavdija Tutte z motivom smučarja po starem (foto Edo Pelicon)

Zgodnje otroštvo je zaznamovala druga svetovna vojna in v spominu mu je ostalo kar nekaj dogodkov. Kako jih je dobil po riti, ko ga je mama videla, da je z Italijani jedel polže, kako je ob požigu Predmeje 1944. leta pokal eternit na strehah, kako se je ranil, ko so se v zadnji ofenzivi leta 1945 na hitro in čez drn in strn umikali v dolino, k Slokarjem, in kako se mu je zdela imenitna častna straža ob ustanovitvi vlade 5. maja 1945 v Ajdovščini.

Šolska leta so pripadala težkemu povojnemu času in nadaljevanju šolanja v Ajdovščini (glej časopis Gora, številka 8, tekst o Albertu Krapežu). Pot ga je potem vodila na srednjo šolo v Ljubljano, kjer je postal strojni tehnik. Prvo zaposlitev je dobil v novogoriškem Gostolu, kjer je bil direktor Joško Štrukelj. Začel je na vseh mogočih delovnih mestih, delal s pilo in metlo, vendar si nabiral izkušnje in počasi začel risati načrte, pa napredoval do konstruktorja in projektnega vodje orodjarne. Sam pri sebi si šteje za največji uspeh pri delu vodenje Gostolove tovarne v nekdanjih vojašnicah v Čiginju, ki je pod njegovim direktorovanjem napredovala in je z 58 zaposlenih ob njegovem prihodu narasla na 282 zaposlenih.

Tolminci bi jo potem radi prevzeli v svoje roke in so mu vse bolj očitali to, da je tujec, Goričan. Tedaj je presenetil z izjavo (leta 1978), da ni Goričan, pač pa Gorjan. Že kmalu se je Rino znašel na čelu Poligalanta v Volčji Dragi. Po letu 1985 je bil soustvarjalec razcveta Primorja export, kasneje Primexa v Rožni dolini. Z Markovičevim liberalističnim zakonom o podjetjih je lahko uvažal vsakdo, tako da je čar zunanjetrgovinskih podjetij usihal in s tem tudi Primex. Rino je ostal v gospodarstvu, kot že rečeno na zbornici, kjer je sedaj že sedem let.

Nova Gorica seveda ni prav daleč od Predmeje in Rino se je začel vračati na Goro. Sodeloval je v predmejski skakalni pravljici, ob gradnji 25 metrske plastične skakalnice, zagotavljal je organizacijske okvire za razvoj zlate generacije skakalcev z žal že pokojnim nečakom Stankom Velikonjo na čelu. Po Petru Česniku je postal predsednik kluba. Tiha dolina je po letu 1976 postala pomemben skakalni center, kjer so se kalili talenti. Že v nižji gimnaziji se je Rino udeleževal tekmovanj v smučanju, bil je reprezentant Primorske v teku na 6 kilometrov. Nekje je našel tekaške smuči, no, niso bile prav tekaške, le nekoliko bolj ozke kot

običajno. Spominja se, kako so na tekmovanju v Kranju (leta 1954) na startu teka vsi strašno mazali svoje smuči, Rino pa je imel s seboj svečo in je tudi on hitel mazati. Nekdo, menda profesor telesne vzgoje, ga je opomnil, da s svečo smuči ne bodo hitrejšje in mu je pomagal vosek odstraniti. Na tekmi sami so ga začeli tekmovalci prehitevati in zdelo se mu je, da so ga prehiteli že skoraj vsi od 80 udeležjenih, zato se je že pripravljaj, da bi zlomil smučko in odstopil. Ko pa ga je nekdo od Gorenjcev med prehitevanjem zasmehoval, je stisnil zobe, vztrajal do konca in prišel v cilj kot 27., kar se mu glede na okoliščine niti ne zdi tako slab rezultat. Med šolanjem v Ljubljani je tudi skakal na smučeh in sicer v Gunceljah.

Morda je še pomembnejša njegova vloga v prizadevanjih, ki so poplačala njegov in še mnogih drugih trud in uresničila sanje mnogih generacij. Skukava voda teče po Gori! Še prej je imel prste pri telefoniji in drugih pridobitvah - temu se v sodobnem žargonu reče lobiranje.

Na županskih volitvah je bilo veliko povedanega o Gori, o takšnih in drugačnih možnostih razvoja, ki da jih ima. Res je, vendar bo po njegovem morala prevzeti usodo v roke nova generacija, ki bo premagala sramežljivost. Turizem je trženje, gostu je treba kosilo zaračunati, ne pa mu ga podariti, pri čemer mora biti gost zadovoljen in to storitev z veseljem plačati. Treba se je naučiti turista pripraviti do tega, da odpre denarnico.

Dr. VOJISLAV LIKAR

mišo likar

Dr. Vojislav /Vojko/ Likar je po očetu Gorjan. Živi in dela v Ljubljani. Zaposlen je kot raziskovalec na filozofskem inštitutu Znanstvenoraziskovalnega centra /ZRC/; ki deluje v sklopu Slovenske akademije Znanosti in umetnosti /SAZU/. Naš sogovornik vodi tudi Založniško dejavnost pri ZRC.

Takole je pripovedoval: "Moj oče Janez Likar je doma s Predmeje. Tam se je rodil pred 86-imi leti. Vsi, ki ga na Gori poznajo, ga kličejo Jenže Likerski. Nekaj let pred drugo svetovno vojno so očeta vpoklicali v italijansko vojsko. Ni hotel služiti Italijanom, raje je pribežal v Jugoslavijo - takratno državo Srbov, Hrvatov in Slovencev. Naselil se je v Kranju, kjer se je zaposlil. Po letu 1945 se je ustalil v Brezovici pri Ljubljani. Moja mati je po starših Kraševka. Torej sem res pravi Primorec: zmes Kraševca in Gorjana. Ponosen sem na to! Oče moje mame je bil doma z Vrem, stara mama pa je po rodu s Kala pri Pivki.

Moji otroški spomini na Goro so čudoviti. Naš oče vzdržuje še danes tesne stike z vsemi tamkajšnjimi sorodniki in tako sem tudi jaz s krajem in ljudmi še vedno povezan. Že v zgodnjem otroštvu je bil zame vsak obisk v teh krajih izredno lepo doživetje. Spominjam se, kako so bili ljudje prijazni, kako so nas pogostili in kako so bili veseli našega obiska nasploh. Nadalje se spominjam, da smo obiskovali danes že pokojnega

Mirka Velikonjo, ki je stanoval na Griču. Kot otrok sem občudoval njegovo hišo, krito s slamo. Očetova rojstna hiša pa je bila med vojno požgana. Stala je pod Hotelom na Predmeji, nekoliko niže od Jagruskih.

Nekako pred tridesetimi leti, takrat sem bil še študent, se je oče dogovoril z bratom, da bi mu odstopil nekaj zemlje. Želeli smo, da bi bili lastniki vsaj koščka tega lepega rodnega sveta. Stric, ki živi na Gori, je seveda našemu predlogu ugodil. Tam smo si zgradili leseno hiško. Pri gradnji so nam pomagali sosede Velikonjevi. Hiška stoji še danes in v njej prenočujemo, kadar prihajamo sem za več dni. Lahko bi rekel, da je ta "objekt" danes počitniški dom mojih otrok. Tudi

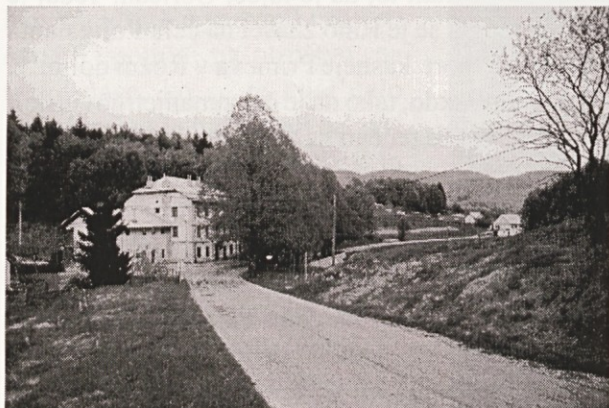

Foto Primož Breclj

oni radi zahajajo na Goro. Otroško se veselijo obiska pri dedovih sorodnikih, prav tako kot sem se ga veselil jaz, ko sem bil še majhen. Povedati moram, da pazi na našo hiško, kadar nas ni na obisku na Gori, Viktorija Likar, ki ji pravimo kar naša ljuba teta Vika.

Gora je zame eden najlepših krajev v Sloveniji in nanjo sem čustveno vezan. Ta predel naše domovine je res izjemen, saj se tu mešata gorska in primorska klima. Pokrajina je naredila na vsakogar globok vtis. Nekajkrat sem peljal na Goro tudi svoje prijatelje in kolege, ki še niso poznali teh krajev. Čudili so se in nihče ni ostal ravnodušen ob lepotah in slikovitosti tamkajšnje narave.

Naj povem še kaj o sebi. Rodil sem se leta 1946 v Brezovici. Ko mi je bilo nekako dvanajst let, smo se preselili v Ljubljano. Tu sem končal gimnazijo, nato pa na univerzi študiral filozofijo in svetovno književnost. Usmerjal sem se v študij filozofije znanosti in teorije znanosti v francoski tradiciji. Osredotočil sem se na razdobje od konca preteklega stoletja pa do zaključka prvih petdesetih let sedanjega stoletja. S to tematiko sem tudi doktoriral. Moja osnovna naravnost je poglobljanje v epistemologijo ter v zgodovino znanosti.

V službi opravljam funkcijo vodje založništva. Smo namreč enota za založniško in izdajateljsko dejavnost ZRC SAZU. Izdajamo znanstvene monografije, zbornike, slovarje, znanstvene časopise, kartografska dela, priročnike, bibliografije itd. Poleg knjižne produkcije zajema naša dejavnost tudi izdaje del v obliki elektronskih medijev /CD plošče/ in avdiovizuelno produkcijo /videokasete in znanstveni filmi/. Moje dejo je nekako prepolovljeno. Pol delovnega časa in prosti čas posvečam filozofiji in strokovnemu delu. Druga polovica časa, ki me zelo zaposluje, pa je namenjena vodenju založništva in funkciji glavnega urednika založbe. Še to: ZRC združuje osemnajst inštitutov, v katerih je zaposlenih 230 ljudi. Od tega jih je več kot polovica znanstvenikov z opravljenim doktoratom znanosti. Že več let sem tudi urednik Filozofskega vestnika. To je ena osrednjih revij za filozofijo na Slovenskem in je mednarodno priznana. Z nami sodelujejo znanstveniki iz tujine. Nadalje sem urednik nove zbirke filozofske literature, ki smo jo začeli izdajati v sklopu založbe ZRC. Uspelo nam je izdati eno najpomembnejših del iz zgodovine filozofije, in sicer prevod Aristotelove Metafizike iz grškega jezika. Tako smo dobili v slovenščino delo, ki predstavlja osnovo filozofije tudi v svetovnem merilu.

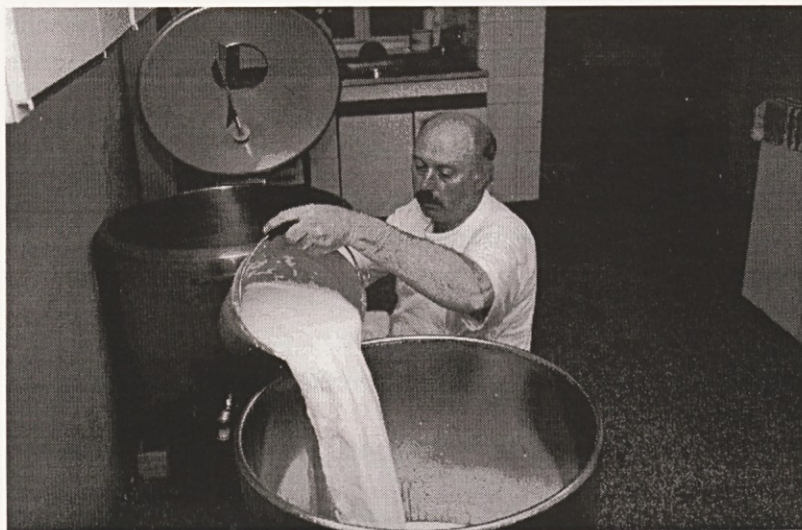

Foto Bojan Bizjak

Rad prebiram revijo Gora, saj od tod dobivam iz prve roke mnoge informacije, ki me zanimajo. Zanima me namreč zgodovina poselitve Gore in še mnogokaj. Veliko mi povedo tudi naši sorodniki. Vesel sem bil, ko mi je pesnik Franc Černigoj dejal, da bo v doglednem času izšel zbornik o Gori.

Reviji, ki me vsakokrat prijetno preseneča, želim veliko uspeha. Vaše pisanje bo koristilo tudi prihodnjim rodovom, ki bodo proučevali skrivnosti tega čudovitega koščka naše Slovenije.

Živim sicer drugje, vendar s srcem pripadam Gori.

Kmetijo Zavrhovskih smo v našem časniku podrobneje že predstavili. S ponudbo izdelkov iz kozjega mleka je v tem času postala le še bolj znana in uveljavljena. Irena in Angel Vidmar sta na ocenjevanju Dobrote slovenskih kmetij na Ptujju dobila najvišje priznanje za namaz iz kozjega sira z malinami. Sicer pa imajo Vidmarjevi namen širiti svojo ponudbo, ali drugače rečeno, s turizmom imajo še velike načrte.

Angel Vidmar v mlekarnici (foto Primož Breclj)

INTERESNO ZDRUŽENJE ŽENSK S PREDMEJE

Na Predmeji od konca leta 1996 poteka program celostnega razvoja podeželja in obnove vasi (CRPOV). Program poteka s podporo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano R Slovenije, Občine Ajdovščina in Razvojne agencije ROD. Znotraj iskanja in združevanja idej, ki so bila izvedena v uvajalnem delu omenjenega programa, je bila ena izmed pobud tudi ustanovitev interesnega združenja žensk na tem območju. Svoje delovanje so junija predstavile tudi v Lavričevi knjižnici v okviru večernih srečanj z udeleženci poletne andragoške šole v Ajdovščini.

V Lavričevi knjižnici (foto Linda Kogoj)

Njihova načela združevanja so; da delajo za bogatitev lastnega znanja, da pridobljeno znanje koristno uporabijo, kar se mora odražati tudi v pozitivni spremembi v okolju, da gradijo na bogati kulturnih vrednotah območja. Čeprav se združujejo ljubiteljsko, delajo strokovno. V delavnice in krožke namreč medse vedno povabijo ljudi, ki so strokovnjaki na tistem področju, ki je predmet izobraževanja. V takih oblikah delovanja udeleženke med seboj izmenjujejo znanje in izkušnje, saj velja, *da je znanje potrebno deliti, kajti nihče od nas, ne bi toliko vedel in znal, če tudi drugi ne bi bili pripravljeni deliti znanja z nami.*

Ženske s Predmeje so se začele v letu 1997 združevati v delavnicah, ki so prvotno potekale v okviru programa CRPOV /v sodelovanju s Kmetijsko svetovalno službo iz Ajdovščine/, nato pa se razvile v obliko študijskih krožkov, ki potekajo pod okriljem Ljudske univerze iz Ajdovščine. Delavnice so bile v glavnem vezane na izobraževanje, vedno pa so si udeleženke ob tem postavile tudi akcijski cilj. Tako so sprva občasna srečanja prerasla v stalno obliko delovanja. Danes v tem interesnem združenju deluje okoli 20 žensk, ki se jim občasno, odvisno od teme izobraževanja, delovanja ali ob posameznih akcijah, pridružijo tudi druge.

V dveh letih delovanja so tako članice skupaj s Kmetijsko svetovalno službo iz Ajdovščine /ga. Linda Kogoj-svetovalka za kmečko družino/ in priznana slovensko etnologinjo dr. Marijo Makarovič sodelovale pri

terenskem raziskovanju oblačilne kulture v Zg. Vipavski dolini in na Gori od srede 19. stoletja do 50. let 20. stoletja. Na osnovi tega raziskovanja sta bili izdelani dve oblačili, ki jih članice danes uporabljajo v promocijske namene /na sejnih, ob različnih prireditvah..../. V delavnici o pomenu in načinih priprave jedi so iskale, obujale in posodabljale jedi, ki so na Gori del ljudske kulturne zapuščine. V delavnici o krajinskem urejanju okolice domačij so skupaj z arhitektko Blanko Gaber in oblikovalko prostora Orjano Velikonja Grbac načrtovali tako ureditev in zasaditev posameznih točk, ki so skladne s krajinsko tipiko območja.

Ob različnih prireditvah sodelujejo tudi z društvom Gora, nasejmskih predstavitev pa s turistično informacijskim centrom Ajdika.

Linda Kogoj je vodila tečaj italijanščine. Znanje tujih jezikov je namreč pomembno pri sporazumevanju in razumevanju obiskovalcev območja. Zadnja akcija, ki so jo izvajale, je ureditev in zasaditev najbolj obiskanih točk v naselju. Delavnica je potekala kot študijski krožek pod okriljem Ljudske univerze iz Ajdovščine. Izjemna udeležba, ki je preseгла pričakovane okvire, je pripeljala do uspešne izvedbe, navedla pa je tudi k temu, da bomo s to akcijo nadaljevali. Poleg tega so nekatere članice tudi vključene v tematsko pot Pot po Dolu gor in dol, kjer najavljenim obiskovalcem ženske prikažejo še ohranjene rokodelske spretnosti /klekljarstvo/, peko in ponudbo kruha....

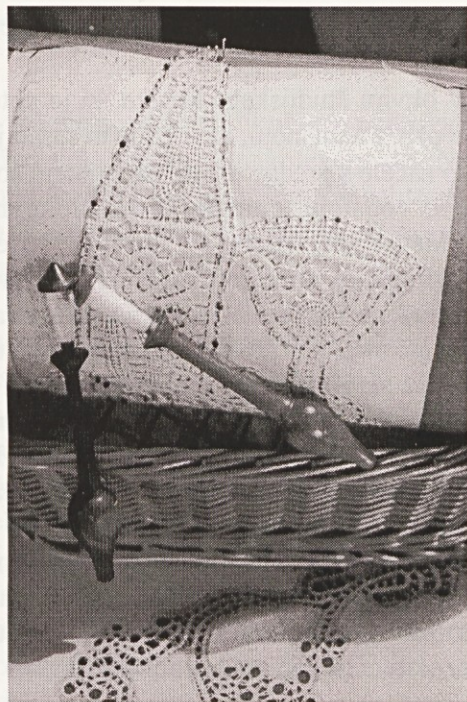

Foto Primož Brečelj

Prav zaradi prepleta delovanja, ki ga označujemo kot javni interes in nekaterih podjetniških pobud, ki so izšle iz takega načina združevanja /o tem več ob odprtih in zaključkih nekaterih akcij/ je bilo njihovo delovanje kot primer aktivne vloge žensk na podeželju predstavljeno tudi na mednarodnem srečanju podjetnic maja letos v Portorožu.

Ker velja tovrstno delovanje interesnega združenja žensk s Predmeje znotraj študijskih krožkov, glede na kratko obdobje delovanja, način dela in rezultate, za eno najuspešnejših primerov v Sloveniji, je seveda tudi načrtov kar nekaj. V letošnjem letu tako načrtujejo izvedbo krožka, ki so ga poimenovala Svet pred domačim pragom z namenom, da se vsi skupaj naučimo, kaj Gora pravzaprav je, kaj domačinom in obiskovalcem skriva in razkriva..., akcijski cilj /to kar bo videti/, pa naj za zdaj ostane še skrivnost. Članice bodo nadaljevale tudi z akcijo urejanja posameznih točk v naselju in ob poti Pot po Dolu gor in dol, zato vse ljudi dobre in slabe volje prosijo, da rožice pustijo tam, kjer so posajene, ker se tam tudi najbolje počutijo.

Foto Primož Brečelj

Ponovno nam bo teknilo pri tečaju priprave in aranžiranja jedi, dopolnile bodo kolekcijo noš z Gore in se tako še pristneje predstavljale ob prireditvah in na sejmskih dogajanjih. Poleg tega pa bodo sodelovale tudi pri izvajanju mladinskih in študentskih taborov, ki jih v letu 2001 načrtuje Filozofska fakulteta, Oddelek za andragogiko..... marsikaj se bo seveda pokazalo še med letom. Priprave pa veljajo tudi za sodelovanje pri praznovanju 400-letnice naselitve Gore prihodnje leto.

Vstop v naselje ali ko nam že prvi vtis zaželi dobrodošlico

V okviru študijskega krožka, ki je potekal od aprila do junija 2000 na Predmeji, se je srečevalo dvajset žensk, z namenom, da uredijo in zasadijo štiri morda celo najbolj obiskane točke v naselju. Študijski krožek so začele s predavanjem, na katerem so si pod vodstvom animatorke in strokovnih sodelavcev, izmenjali mnenja, katero rastlinje je primerno za vrtove in javne površine na Gori, katerega pa se raje izogibamo, ker pri nas zaradi svojevrstne klime slabše uspeva. Po uvodnem delu so se udeleženke razdelile v štiri skupine, vsaka skupina je urejala svojo lokacijo. Na drugem srečanju so si udeleženke ogledale lokacije in ocenile njihovo stanje ter se okvirno dogovorile, kako bodo vsako izmed točk uredile in zasadile. Doma so za vsako točkovno izhodišče izdelale idejni osnutek ureditve in zapisale izbor rastlin, ki so primerne za zasaditev. Seveda je bilo potrebno vsako lokacijo prej tudi očistiti in ustrezno pripraviti. To je zahtevalo kar nekaj dela in časa. Sprotno so udeleženke zasadile tiste cvetlice, ki so jih prinesle od doma. Eno izmed srečanj študijskega krožka so namenile ogledu drevesnice v Matenji vasi, nekatere med udeleženkami pa so si ogledale tudi rastlinjak trajnic v Vitovljah. Skupaj s strokovnjaki so izbrale primerne rastline in jih naslednji dan po ogledu zasadile na izbrana in pripravljena mesta. Rastline je seveda potrebno negovati, zato njihova akcija pravzaprav še ni končana.

Foto Edo Pelicon

Pa se sprehodimo od lokacije do lokacije. Prva skupina je urejala vstop v naselje ob kapelici čavenske Matere Božje. Za Gorjane pomeni ta kapelico posebno simbolno znamenje, pa tudi obiskovalcem, ki pridejo na Goro iz ajdovske strani po čavenski cesti, se najprej odpre ta pogled. Ob ogledu točke so udeleženke ocenile, da bo potrebno tudi nekaj pozidati, če želijo okolico urediti tako, da bo ugajala očem. Ker se nahaja lokacija še vedno v odprti naravi, so se odločile za tako zasaditev, ki še sledi bližnji okolici. Zato so izbrale rastlinje, ki se odlično počuti med skalovjem, v korito pa so zasadile nageljne, bršljan in brin. Ozadje so podkrepile s šmarnimi hrušicami ali materbožjimi hruškami.

Druga skupina je urejala prostor ob novih tablah, ki vodijo po poti Pot po Dolu gor in dol. Ker je lokacija blizu prejšnje, so se odločile za podoben način zasaditve, le da so z izbiro cvetja želele pokazati, da smo sedaj že na pragu naselja. Poleg tega so uredile tudi gredice nad zidom, kjer vodi pot na Čaven. Prijazen sprejem in topla popotnica za pohodnike. Zasaditev so izvedle tako, da cvetje ne izstopa, pač pa se prijetno zliva v naravo, katerega del pravzaprav so.

Tretja skupina je urejala okolico vaškega spomenika. Očistile so precej zarasle gredice, vse rastline, ki so jih pri prekopavanju izrule, pa so presadile na druga ustrežnejša mesta. Pazile so, da so izbrale in zasadile tako rastlinje, ki ne cveti sočasno, tako da bo ob spomeniku cvetoče celo leto.

Četrta skupina je urejala grobnico na Predmeji. Ta točka je zelo obiskana in zato tudi zelo izpostavljena. Uporabile so skoraj vse že obstoječe rastlinje, le da so ga premestile in zasaditev izvedle na ta način, da so razdelile rastlinje po skupinah, glede na čas cvetenja in glede na barvo. Pri zasaditvi rastlin v večje skupine pridejo cvetovi in njihova barva namreč veliko bolj do izraza. V glavnem so se urejevalke odločile za trajnice, barvno pa so zasaditev popestrile z enoletnicami. Delo seveda še ni zaključeno, kajti nekatere rastline je potrebno saditi jeseni, zato bodo takrat s svojim delom nadaljevale. Ker vsaka rožica potrebuje svoj čas, bo seveda potrebno potrpežljivo počakati še dobro leto, da se bo delo udeleženk študijskega krožka razbohotilo v polnem cvetu.

UMETNIKOV NA GORI NE ZMANJKA

edo pelicon

Otliška šola je celemu nizu priznanj, ki jih tradicionalno prejema za uspehe učencev na likovnem področju, letos dodala nove. Na mednarodnem natečaju Bitola 2000 je bila otliška šola nagrajena za kolekcijo del. Na natečaju morajo šole sodelovati z najmanj 20 deli, kar pa je za tako majhno šolo, kot je otliška, kar zahtevna naloga. K sreči na šoli poučuje neutrudna Silva Copič, ki ima očitno to lastnost, da v otrocih prebudi smisel za likovno delovanje oziroma pomaga otrokom na plano potegniti speči umetniški čut.

Otliška trojka na bitolski ulici (foto Silva Copič)

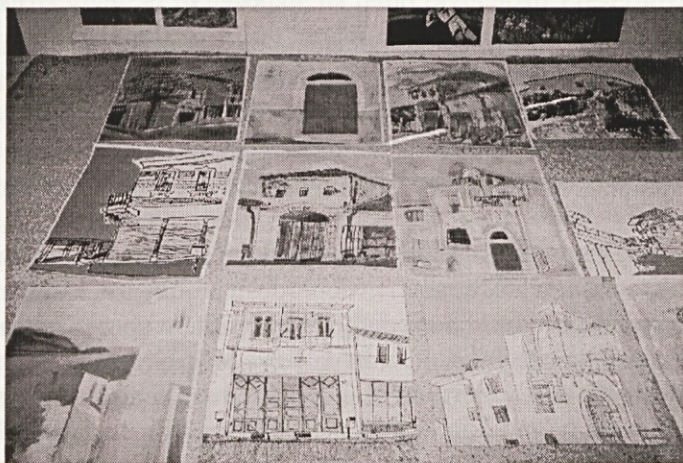
in muzeji. Naša trojka je utrip mesta vestno prelivala na papir po osem ur in več na dan. Organizator je določil tri teme – arhitektura, šport in bodočnost. Kako upodobiti bodočnost? Meta si je omislila balone namesto listov na drevesih, Gregor je zastavil, da bi lahko z roko v roki živele vse rase sveta, pa tudi nezemljane je dodal in še živali povrhu. Jure je upodobil brezdomca, ki mu ponujajo roko. Sicer pa je Jure prišel na svoj račun pri arhitekturi in za serijo risb (na fotografiji) dobil posebno priznanje – lahko udeleži Bitole 2001 kot gost. za tehniko so si izbrali pastel, tempero in tuš.

Sicer pa bo vsem trem ostala Bitola v lepem spominu, po druženju z sovrstniki iz drugih držav, po komuniciranju v angleškem jeziku, prijaznih ljudeh, ki so jim prinašali pijačo, po ogledu Ohridskega jezera in morda še najbolj po potovanju z letalom – vsi trije so bili prvič v zraku.

Otliška šola pa je bila letos nagrajena tudi na natečaju Petrola in prišla v njihov katalog. Posamično nagrado je dobila enajstletna Karmen Pregelj, ki je s svojo žalostno deklico dokazala, da tudi z na novo spoznano risarsko tehniko – celulozni papir predhodno obdelati z barvnimi tuši in še na mokro podlago risati s trstiko in sepija barvo - zmore izraziti lastna občutja.

Otlica je bila na makedonskem natečaju že nagrajena, v bistvu je bila nagrajena vedno, ko se je nanj prijavila. Včasih je treba tekmovanje tudi izpustiti, saj so stroški potovanja v Makedonijo kar visoki. Ker sodeluje na natečaju veliko evropskih držav, pa tudi iz nekatere iz Azije in tudi ZDA, je prišla pod okrilje Unesca, je pa tudi zrela za Guinesovo knjigo rekordov – gre namreč za navečjo zbirko otroških risb na svetu. Komisija je morala obdelati nič manj kot 21 tisoč prispelih del – in pomislite, v tej silni množici najrazličnejših stvaritev je prišla Otlica v izbrano družbo nagrajenih šol, pri čemer sta posamični nagradi – zlati paleti dobila Jakob Černigoj iz 3. razreda in Klemen Žonta iz 6. razreda.

Maja so se tako z mentorico Silvo na jug Balkana podali Meta Benčina, Jure Velikonja in Gregor Vidmar, vsi trije odlični likovniki. Sedmošolka Meta je letos presenetila z ilustracijo Prešernovih pesmi, osmošolec Jure je sodeloval že na velikem številu natečajev, Gregor pa je dobil že na prejšnjih razpisih kar dve nagradi. Pridružili so se veliki družini 160 nadarjenih otrok iz 30 držav, ki so dober teden ustvarjali po ulicah in trgih Bitole. Za mesto je značilno mešanje kultur in ima nasploh bogato kulturno tradicijo, s številnimi galerijami

Nagrajena kolekcija Jureta Velikonje (foto Silva Copič)

JU HU POČITNICE SO TU!

Ju hu počitnice so tu - še posebej veselo je, če so najdaljše in najslajše, tiste ob koncu šole. Otliski osmošolci so zažgali "cvek". (foto E. Velikonja)

Medtem ko mnogi – na naših, slovenskih, predvsem pa na tujih smučiščih – dobesedno tekmujejo, kdo bo imel sodobnejšo opremo, kdo bo čim bolj moderen, napreden in res po 'zadnji modi', pa se vse bolj uveljavlja nasprotje takšne prestižne novodobne tekmovalnosti. Vse pogosteje namreč po smučiščih doma in na tujem vijugajo - in to v pravem telemarku – tudi tisti, ki stavijo na izvirnost, starost in avtohtonost svoje smučarske opreme. In to od smuči do smučarskega kostuma..., tisti, ki so tem bolj ponosni, čim starejša je njihova smučarska oprava. Seveda – to so starosvetni smučarji, nekateri jih imenujejo smučarski old-timerji ali smučarji po starem. Ta nova vrednota smučanja se je najprej uveljavila v Avstriji, zatem v Italiji, zdaj pa je tudi pri nas v Sloveniji že kar nekaj skupin, ki prisegajo na starosvetno smučanje. In med njimi je zagotovo ena najbolj opaznih in opaženih – skupina Edmunda Čibeja društva Gora. Spoznali jih boste po značilni opremi in slogu vijuganja ter pozdravu: »Vsi ukop – de se ne b' kovalo!«

Tako je začela svojo argumentacijo novinarka TV Slovenija Mojca Dumančič ob dodelitvi turističnega naglja društvu Gora. V daljšem prispevku, seveda podkrepjenim z imenitnimi posnetki snemalca Darka Humarja, sta v imenu društva govorila Valter Polanc in Slavko Vidic, z dodelitvijo priznanja je soglašal tudi starosta starosvetnega smučanja Svetozar Guček, Gorjane pa je zelo pohvalil tudi Sandro Mottini, organizator največjega vsakoletnega tekmovanja in druženja s staro smučarsko opremo v Livignu v Italiji.

V tem naravnost idiličnem smučarskem središču na italijansko-švicarski meji so Gorjani že dobro poznani, prava paša za oči turistom in dobrodošli motivi profesionalnim fotografom. Doslej je bilo moč člane Čibejeve skupine zaslediti v periodičnem časopisju in specializiranih revijah, predvsem pa v katalogih ponudnikov smučarske opreme za telemark. Seveda je bil ta ali oni smučar z Gore na vidnem mestu v propagandnem materialu za že omenjeni vsakoletni teden telemarka – La skieda. Tokrat pa Gorjani krasijo tudi prospekt za celoten Livigno, kraj s sto hoteli in tisoč apartmaji. Vendar pa ne držijo v rokah smuči, temveč glasbene inštrumente. Znana godca, brata Filip in Ciril Vidmar, sta se našla na vidnem mestu v publikaciji, z njima pa tudi blagovna znamka harmonik Rutar. Brata Vidmar sta v Livignu spremljala smučarje lani.

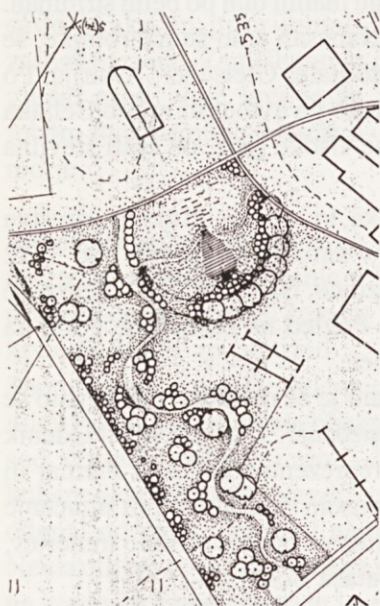
VRBA 2000, PREDMEJA 2001

V Prešernovem letu je Občina Žirovnica razpisala javni, anonimni, enostopenjski natečaj za pridobitev idej programske in prostorske ureditve okolice Prešernove domačije v Vrbi na Gorenjskem.

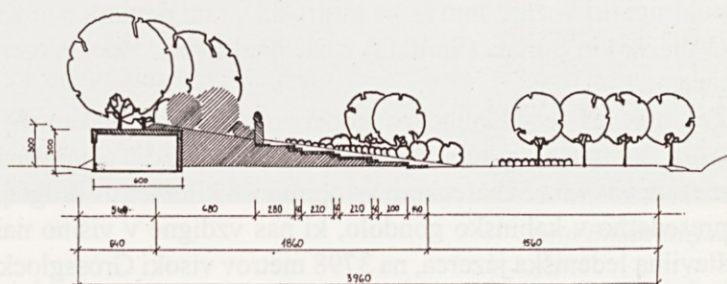
Namen natečaja, ki je potekal pod imenom VRBA 2000, je bil pridobiti izvirne ideje ureditve prireditvenega prostora s spomenikom ob Prešernovi rojstni hiši ter idejna zasnova ureditve tranzitnega in mirujočega prometa v Vrbi, pri čemer je bilo potrebno upoštevati tudi strokovna merila ZVNKDja Kranj in uresničljivost izvedbe predlagane idejne zasnove.

Na natečaj je prispelo sedemnajst predlogov, med katerimi je strokovna komisija izbrala in nagradila tri, ki bodo v prihodnje predstavljali sestavni del strokovnih podlag za prostorsko izvedbeno dokumentacijo ureditve naselja Vrba.

Med nagrajenimi predlogi je bila tudi programska naloga družbe **VOI d.o.o. s Predmeje**, ki jo je izdelala oblikovalka prostora Orjana Velikonja Grbac, z zunanjo sodelavko Karmen Čibej. V obrazložitvi je bilo povedano, da je naloga nagrajena zaradi celovitega pristopa k rešitvam, posebej pa so izpostavili predlagano ureditev Prešernovega spominskega parka, ki je bila med vsemi predstavljenimi idejami najbolj izvirna in dovršena.

PREREZ A-A

Spominsko učni park na severu omejuje vaška cesta, na zahodu kozolci in kmetijske površine, na jugu služnostna pot in na vzhodu obvoznica. Skozenj vodi urejena pot, kjer so ob razširitvah nanizani različni vsebinski programi. Tu poleg klopi, smetnjakov, usmerjevalnih in informativnih tabel in zasaditve z rastlinjem predlagamo tudi postavitev skulptur /forma viva/, ki bi nastajale na temo različnosti Prešernove

poezije..... Osrednji del spominskega parka je prireditveni prostor, ki stoji točno nasproti cerkve sv. Marka. Je krožne oblike, sestavljen iz ravnega polkroga in polkroga, ki se proti severu polagoma dviguje. Na dvignjenem delu so štiri ploščadi, namenjene prireditvam. Največja je vrhnja, na kateri na podstavku stoji tudi doprski Prešernov kip, ob njem pa se levo in desno vrstijo dogajanja ob manjših prireditvah. Od vsake ploščadi vodi čez prireditveni prostor pot do dodatnega programa, ki se tu odvija, npr.: pomenski poudarki neformalnih oblik. Ti so del nekega avdio sistema, ki se vključi, ko se mu približaš. Z njihovo pomočjo lahko obiskovalec izve več o kraju, pomembnih ljudeh in njihovih delih, o dobi, v kateri so ustvarjali in jo soustvarjali....tudi brez vodiča.

Materiali v prireditvenem prostoru so naravni; zatravljeni železniški pragovi /Železna cesta - bližina proge, ploščadi so nasute z enakim drobirjem kot poti v parku, vse ostale površine pa so zatravljene s pohodno travo. Rob prireditvenega prostora tvorijo skupine grmovnic in drevja, ki so enake onim v parku. Sosledje njihove zasaditve je tako, da ne ovira pogleda na cerkev.

Prešernov doprski kip je postavljen točno v sredinski osi cerkve in pravokotno na rojstno hišo. Pogled je obrnjen proti cerkvi sv. Marka /pesem 'O Vrba...' / in stoji na reliefno obdelanem kamnitem podstavku.

KOŠNJA NA GORI ALI SMUČANJE PO LEDENIKU

uroš velikonja

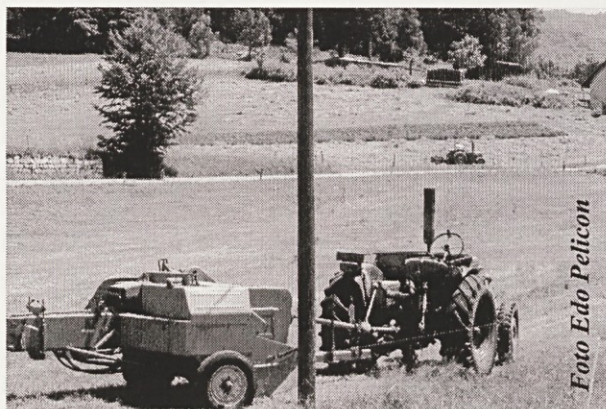

Foto Edo Pelicon

Foto Špela Pretnar

Na Goro je prišel čas košnje. Prve senožeti so že pokošene in v zgodnjem junijskem jutru polsuho seno omamno diši.

A štiričlansko ekipo društva Gora je v tistem rosnem jutru bolj kot vonj po senu mamil duh po belih strminah. Namesto kos smo prijeli v roke 'smjuke', na katerih se je že nabral prah. Nabasali smo še nahrbtnike, še drugo smučarsko in planinsko opremo in se odpeljali. Naš cilj – ledenik Mölltaler Gletscher, Avstrija. Po poldrugi uri vožnje smo že na avstrijski strani predora pod Karavankami, nato po avtocesti mimo Beljaka (Villacha) in Špitala (Spittala) v nacionalni park Nockberge. Z leve in desne visoke gore, ob cesti številna jezera...

Že smo v mestecu Flattach, odkoder po telefonu pokličemo Mirana Stanovnika, ki je edini od članov društva Gora že smučal na tem ledeniku. Nastanimo se v Šport hotelu in že smo v smučarski opravi. Pod 3122 metrov visokim Schareckom vstopimo v 8 kilometrov dolgo podzemno železnico. Na višini 2200 metrov se presedemo v kabinsko gondolo, ki nas vzdigne v višino našega Triglava. Pogled na zasnežene gore, na številna ledeniška jezera, na 3798 metrov visoki Grossglockner je nepozaben...

V dolgih telemark zavojih se spustimo po ledeniku. Smučarska kondicija nam je že nekoliko pošla, zato se za kratek čas zaustavimo na sredi proge. In glej, čakalo nas je prijetno presenečenje. Tisti dan je bil ledenik Mölltaler res slovenski. Na njem sta smučali, v spremstvu trenerjev, naši reprezentantki Špela Pretnar in Nataša Bokal. Prijazno so nas sprejeli v svojo družbo. Z občudovanjem in ponosom smo spremljali smučanje zmagovalke svetovnega pokala v slalomu – naše Špele. Prav tako je bilo zanimivo opazovati delo trenerjev, testiranje novih Elanovih smuč in smučarske tehnike, v kateri je blestela Nataša Bokal.

V taki družbi je čas mineval prehitro. Sonce je bilo že visoko, sneg je postajal vse mehkejši in po treh urah smo se z od višinskega sonca ožganimi obrazi vrnili v dolino. V popoldanskem času smo si na priporočilo prijaznih uslužbencev v hotelu ogledali sotesko Raega Schlucht, po kateri je mimo številnih slapov speljano več gorskih cest in številnih poti, ki so pravi raj za gorske kolesarje in planince.

Potem smo bili v hotelu, že nekoliko utrujeni, spet v družbi naših smučark. Skupaj s trenerjem Pavletom Grašičem smo si na posnetku ogledali analizo smučanja Špele in Nataše. Tudi naše telemark smučanje je bilo pohvaljeno.

Po ogledu nogometne tekme EURO 2000 pa smo zlezli v postelje, saj nas je naslednji dan spet pričakoval ledenik. Na 3122 metrov visoki Mölltaler pa se po končani košnji na Gori zagotovo vrnemo...

Predsednik društva Gora v elementu (foto Špela Pretnar)

LESENA URA

bojan bizjak

Sneg, povsod je bil sneg, vedno več ga je bilo. Na šipah je že naredil bele, čisto malo prosojne čipke. Ob robovih križastih okvirjev ga je bilo več in več. Burja je jemala ves dim iz kamina in hlastno požirala toploto, ki jo je rojeval zidan štedilnik.

Jože je sedel na klopi za štedilnikom in mrmraje prebiral orumenel časopis. Jezil se je na svet, ker se je pripravljaj na vojno, jezil se je nase, ker ga je zima prikovala v belo dolgočasnost. V takih trenutkih ni poslušal nikogar; preslišal je ženo, preslišal je moledujoče otroke, ki so viseli okrog njega. Nejevoljen je vstajal in stopal do okna in gledal plesoči sneg. Kadar je tako stal ob oknu, mu je bela svetloba posrebrila ščetinje pod nosom in mu v obraz zaklesala namrgodeno zamišljenost. Švist burje je nekoliko pojenjal. Visoki stebri beline so plesali po sadovnjaku in poprijemali zasnežene veje. Zamišljeno je gledal proti jugu, kjer je za robom slutil nemirno, bleščavo morje...

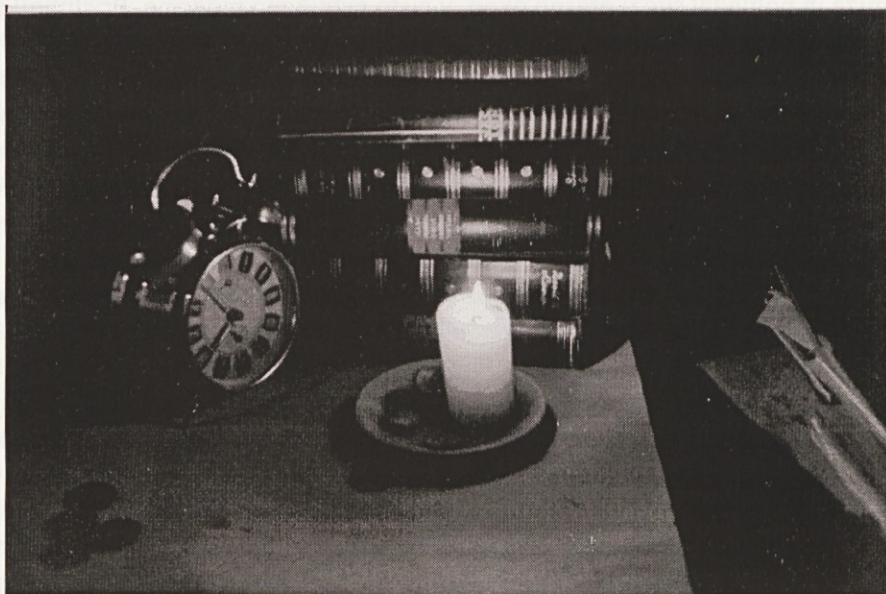

Foto Bojan Bizjak

Premišljal je vsemogoče; delal načrte, se spominjal garanja v pristanišču, se spomnil žeje in krvavih žuljev in ponižanj...

Spominjal se je urarske delavnice, kjer je pomagal prijaznemu mojstru, v tisti majhni, vedno po ribah smrdeči ulici. Potem je nenadoma blisknilo skozenj: lahko bi naredil leseno uro! Če znam narediti klop, mizo, smuči, sod, če znam popraviti uro... Ja, lahko bi jo naredil. Naredil bi lepo ohišje, izrezljal bi lesena kolesca, iz kuhane jesenovine bi naredil vzmet. O, madona, to moram poskusiti... Z nenavadno bleščico v očeh se je odgnal od okna, pograbil najmlajšega sina, ga privzdignil in zaplesal po zasoparjeni prostorni kuhinji. Neukrotljivo se je smejal in ga ponesel do velike šklopotajoče ure. Počakala sta, da so se odprla vratca in je na kovinski vzmeti pritrjen lesen ptiček nekajkrat smuknil ven in noter.

Anica, žena, ga je začudeno smehljuje se gledala in si obrisala roke ob predpasnik. Pohlevno je zagodrnjala: "No, no, norec stari!"

"Ha, ha, leseno uro bom naredil!" je vzhičeno rekel. Odložil je sina na tla. Ob štedilniku si je nabral suhih trsk. Pograbil je šop starega, porumenelega papirja. S poživljeno prožnostjo se je odpravil v delavnico, ki jo je imel nad štaljo. Ko je v težki litoželezni peči vzcvetel ogenj, je zablodeno hodil gor in dol po našarjenem prostoru. Stopal je čez deske, prijemal v roke razne vrste lesa in jih zlagal na mizo. Brskal je med orodjem, si mrmral neko pesem in čutil, da je zdaj nekaj velikega, nekaj izrednega, pred njim.

Odprl je staro stensko uro, ki je neki družini v Trstu že odmerila čas. Dobil jo je v dar od neke gospodinje, ker ji je skrbno popravil dragoceno budilko. Odpihnil je prah, ki je sedel na bleščeči medenini. Ura, zakaj se ura ustavi, ko njen lastnik umre? se je vprašal in zamišljeno strmel v mrtev mehanizem. Nekaj višjega mora biti nad nami, neka čudna moč... Obrnil je uro proti mlečni svetlobi, mezeči skozi sneg na šipah. Podrobno si je ogledal kolesje. S prstom je zabezal v vzmet, a se ni nič zganilo. Določil je ognju lesene hrane in se spet posvetil uri. Skrbno jo je razstavil, vse premeril in v mislih že sestavljal uro. Vsak dan je žvižgajoč odhajal v

delavnico. Zdaj je bil to njegov začarani svet. Rezljal je kolesca, se smejal, kadar mu je uspelo narediti uporaben del, in besnel je, kadar ni in ni šlo.

Minila sta že dva meseca. Ohišje iz rdečkaste češnjevine je bilo narejeno, skrbno polakirano in postavljeno na okno. Vaščani, ki so prišli k njemu po opravkih, še vedno je komu kaj naredil, so se muzali, se smehljali in začudeni odšli. V gostilni se je že šušljalo, da se mu je pootročilo, da ni več z njim vse v redu.

In prišel je dan, topel februarski dan, ko je imela ura vse, kar mora ura imeti. Z nemirnimi prsti je dodajal še zadnje malenkosti in sprotno preverjal, če se vsa kolesca vrtijo, tako kot se morajo. Prežarjen z notranjo toploto je skakljaje hodil okrog mize in občudoval narejeno. Potem se je malce umiril. Naslonil se je ob rob mize in pogledal skozi prašno okno, v čisto razpihano modrino. Prisluhnil je kapljicam vode, ki so iz snega na strehi tunkale v lesen žleb. Bo stekla? se je vprašal in si s tresočimi prsti pogladil brke. Drhtljaje je poprijel za močan lesen vzvod in začel navijati. Z vsakim navojem se je ustavil in prisluhnil. Pazljivo je še nekajkrat navil in napeto prisluhnil. Iz ohišja se je oglasilo krepko hrestlanje. Ura je res stekla. Drdlanje je postalo močnejše in malce zaletavo. Previdno jo je obrnil k sebi in naproženo opazoval, kdaj se bo premaknil velik črn kazalec. Čez hip je lahno drlesknilo in kazalec se je premaknil. Minutnik dela, minutnik dela! je plalo v njem. Položil je uro nazaj na mizo. Sklonil je glavo in poslušal ubrano mletje lesenih kolesc. Dela, dela, dela! je zapelo v njem. Poskočil je in plosknil z rokami in se pognal skozi vrata. Butnil je v kuhinjo, kjer je bila Anica sama, vsa v sopari nad štedilnikom. "Dela!" je zavpil! Anica se je sunkoma obrnila in ga debelo, preplašeno gledala. "Kaj, kaj dela?" je momljajoče vprašala.

"Ura, moja lesena ura dela," je pojoče rekel.

"Kaj si res ob pamet," je nergavo rekla in ga jezno gledala. "Po vasi govorijo, da si čuden, da govoriš samo še o leseni uri." Zadihano je obmolknila, potem pa je nadaljevala: "Za dom te nič več ne briga. Drv bo zmanjkalo. Ti pa - lesena ura!"

"Ja, res, res sem jo naredil. Pridi, ti jo bom pokazal!" je rekel in ji mahal z močno roko.

Nekajkrat je zabliskala z očmi, si pomela pordečele roke in tiho šla za njim, v njegovo ustvarjalno ropotarnico. Njene oči, vajene reda, so bliskale sem ter tja. Na licih ji je rastla svetloba jeze. Z dolgimi, topo odmerjenimi koraki, je stopil do okenske police in vzel v roke blesketajočo se umetnino. Venec smehljaja mu je zaščetinjeno lice spremenil v mladeniško hudomušno vrvežavost. "Poglej, teče," je z rahlim glasom rekel in ponesel uro proti njej. Previdno, z boječo drhtljivostjo v rokah, je prijela uro in presenečena zrla v polakiran rdečakast les, opljuskan s sončnim škrobcem. S trpko zbranostjo je pogledala črna kazalca, ki sta res kazala pravi čas... "In je vse leseno?" je z zanimanjem vprašala. "Vse," je vzneseno rekel.

"Ja, mojster si!" mu je zaneseno priznala in mu ponudila že zdavnej ovel smehljaj; vseeno je bilo v tem smehljaju polno spodbujajoče toplote, morebiti prav takšne, kakršno mu je ponudila, ko je šel prvič mimo njenega okna, v neki mesečni junijski noči... "Kam jo boš pa dal?" je vprašala.

"V najino sobo," se je v trenutku odločil.

"O, ja, tja spada," mu je prijazno pritrdila.

Prišla je vojna. Jožeta so odpeljali črni rablji, v sive, daljne zapore, ker ni hotel obleči njihove mrtvaške obleke. Anica je ob večerih hlipaje jemala v roke tisto leseno uro in poslušala njeno tiktakanje. Strmela je v kazalce, brisala iz nje prah in čakala in čakala... Prišla je zima. Vojna je zaplesala še bolj divji ples. Jože je ušel iz zapora. Takoj je izginil v gozd, da postane zver, na vse pripravljena zver. Črni italijanski rablji so za to vedeli. Prišli so, obrnili hišo in vse razmetali. Namrgoden kričeč oficir se je ustavil v spalnici in oči zapičil v leseno uro. Z žlobudravo zgovornostjo je stopil čez razmetane cunje in snel uro. Približal jo je ušesu in prisluhnil čudnemu drdlanju v ohišju. Z dolgimi, tankimi, bledimi prsti je odprl vratca in pokukal v notranjost. Kar je videl, ga je popolnoma osupnilo. Kričavo je kazal uro ostalim. Dal je uro enemu od vojakov, si popravil pas s pištolo in zaukazal odhod. Anica je postala bel, čisto bel nem kip, obkrožen z otroško grozo...

Jožeta ni več. Anica je usahnila. Otroci so dorasli in imajo svoje usode. Kjer je bila njihova hiša, zdaj raste velik bezgov grm in bodljikavo trnje. Lesena ura, lesena ura pa je v nekem muzeju v Italiji...

ZAPISAN DIVJINI

zlatko krivec

Na Gori so utihnili številni zvonci pasoce se drobnice in krav. Vriskanje pastirjev in pastiric je zamrlo. Vse pogostejše pa je zavijala svojo večno neizpeto pesem burja in naznanjala bližajočo se zimo, ki so se je Gorjani tako bali. Zima jih je odrezala od drugih ljudi, soseda od soseda, Goro od Dežele.

V eni takšnih zim je prvič pogledal na ta svet tudi Zdravko Štalarski. Rojenice so se sklonile nad njegovo žibeljo in rekle: »Zdravko, ti boš lovec...« in ga zaznamovale za vse življenje.

Že kot kratkohladeček je okoli hiše stikal za ptičjimi gnezdi, za lisičinami in jazbinami. Rasel je samotno, saj brata ni imel, sestre pa so pač sestre...

V Mačjem kotu, kjer se Gora stika s Čavnom, je zagrmelo, kot bi se svet podiral. Prve redke in težke kaplje je vrgla burja v majhna okna štalarske domačije. Mati Pavla je nejevoljna pospravljala po hiši in se jezila na moža Maksa ter na sina Zdravkoto. Čutila je, da se bo dež sprevrgel v sneg. Zaloge drv za dolgo gorsko zimo pa so bile premajhne. Jezilo jo je, da bosta po navadi starih Gorjanov, ko bo metež ponehal, v globokem snegu spravljala k domu mokra drva. Na krušni peči so v vrsti sedela 'pančeta', kot štručke podobna druga drugi. Le očke so se jim svetile v luči petrolejke.

Čez par dni se je vreme ustalilo. Oče Maks je stopil do sosedov, na Obreznico. Preden je vstopil, si je na pragu otresel težke 'čole'. Kmalu je začel s tistim, zaradi česar je prišel: »Letos je zima ucajti začela... In tudi mlade da bo imela...« Po premolku je vprašal: »Bi mi posodili konje, da si privlečem še nekaj drv, da mi otroci ne zmrznejo?« Obrežniški je zapregel konje in Maks je s sinom Zdravkotom kmalu gazil pred živaljo v strmi breg Paline, kjer so se v dolgih 'rantah' »sušila« drva.

Ko so bila drva doma, sta se utrujena in premočena preoblekla, mati Pavla pa jima je skuhalo šipkovega čaja. Maks je previdno srknil požirek in hitro odložil 'šalco'. Milo je pogledal Pavlo in s prosečim glasom rekel: »Si videla, mama, drva so glih taprava, dajo ico, še preveč jo dajo. Zabeli nama ta čaj, da se ne prehladiva...« Pavla mu je jezo odvrnila: »Kaj mi boš še poba uničil! Poglej se, kakšen si! Medu bi mu raje kupil v Deželi, ne pa tisto tvojo 'kačjo slino'!«

'Pančeta' na peči so tiho poslušala, medtem pa je mati že pripravila kotel in kmalu je zadišalo po polenti. Iz večera v večer je bila pripravljena na enak način, a je imela vsakokrat drugačen okus.

Družina je posedla okoli mize in iz ene skleda so zajemali v nekakšnem zaporedju. Slišati je bilo le tiho cmokanje in strganje po skledi z aluminijastimi žlicami.

Na Goro je legel mrak in z njim je iz tal prilezel hlad. 'Pančeta' so odšla spat, Zdravko pa je silil v očeta: »Povej kaj iz partizanov, tata...« - »Ne danes, Zdravko. Utrujen sem... Pa tudi ti bi moral biti, saj sva cel dan garala.« - »Ne, tata, prav nič nisem truden. Povej, kako so Italijani Pri Brigiti vse pobili. In kako so Nemci ubili starega tata...« - »Saj sem ti že večkrat pravil. Težko govorim o tem...« - »Pa so ga res prav na pragu hiše?« - »Ja, prav na domačem pragu je ležal... Tisti dan je gorela cela Bjuruca. Tudi Borisa, našega pastirja, in otroka od naše Cilke so ubili tisti dan...« Oče Maks je umolknil in sklonil glavo. Zdravko je začutil, da mu je hudo, in ni več spraševal...

Leta so tekla, minevala so poletja, minevale so zime. Zdravko je rasel in se učil lovskih veščin od očeta Maksa, prekaljenega lovca. Pozimi sta nastavljala kunam pahe, vanje pa se je kdaj pa kdaj ulovila domača mačka... Dolgo je Zdravko prosil očeta, naj ga vzame s sabo na petelina. »Premajhen si še,« se ga je otresal Maks. »Bova že šla, ko bo čas za to...«

Foto Jože Lipušček

Odjuga je bila. V takem se kuna najraje ulovi. Zdravko je to vedel in je šel pogledat v pah, ki ga je imel nastavljenega tik ob kamnitem zidu. »Kaj pa je tisto?« je sam pri sebi rekel, ko je v luknji zida zagledal nekaj v žakljevino zavitega. Žavitek je previdno potegnil ven in podolgovat predmet počasi odvijal. V rokah se mu je zasvetila cev kratke italijanske puške, Zdravkotu pa so se zasvetile oči. V obraz mu je butnila rdečica, usta so se mu razpotegnila v širok smeh. Najraje bi zavriskal, a se je zadržal. Obračal in božal je hladno orožje. Kam naj jo skrije? Domov je ne sme nesti. Oče mu jo zagotovo vzame... Zavije jo nazaj v žakljevino in jo s kamenjem založi v drugo luknjo. Zvečer pridem ponjo in jo preskrijem, si je rekel...

Foto Jože Lipušček

Ponoči Zdravko ne more spati. Premetava se po postelji, da se zbujajo še drugi in godrnjajo. Zdravkotu pa po glavi rojijo misli, ena za drugo. Kaj če za puško zve oče? Kaj če me je kdo videl in je naznanil miličnikom? Mogoče pridejo pome že jutri... Ne, saj me ni nobeden videl. Preskrijem jo in kmalu jo poskusim, kako nese. Mogoče uplenim tudi kakega zajca ali srno... V mislih hodi s puško po znanih gozdovih, gor proti Sortežu, za Velbom, po Jesenovcu... Lovi gamse, srnjake, košute... Sam je v širnih gozdovih, sam s svojo puško...

Zgodaj zjutraj je že pokonci. Ni še čisto pri sebi, zato iz štirne ukalá malo mrzle vode in si jo pljusne v obraz. Nebo je oblačno, diši po snegu. Čez rob Gore se iz Dežele vleče megla in iz nje se začenjajo usipati drobne ledene snežinke. Potem pa se je od nekod vzel hladen piš, ki je vedno bolj naraščal in trgal megle. Razdivjal se je pravi zimski vihar in divjal dva dni.

Potem se je vreme ustalilo in Zdravko ni več držal. Odločil se je – danes grem! Oblekel si velike ohlapne hlače, na dvojne volnene nogavice si je obul 'čóle'... Na podu je poiskal patrone, ki mu jih je pred kratkim prinesel sošolec Francelj Gidlju. Takrat še ni vedel, da jih bo tako kmalu potreboval...

Naredil se je lep zimski dan, Zdravko pa je gazil deviški sneg med kamnitim zidom in stoletnimi bukvami, z nahrbtnikom na hrbtu in puško na rami. Kakšni občutki! V njem se je pretakala mlada moč, divje mu je plalo po žilah. Na licih so mu cvetele rdeče rože in globoko je sodel, čeprav ni čutil utujenosti. Povsod okrog njega sama belina in molk. Niti pomislil ni, da bi lahko koga srečal.

Hodil je čisto počasi, zadrževal korak, kot bi hotel podaljšati to zasneženo pot v neskončnost. Neka strašna sila ga je vlekla naprej, samo naprej...

Sonce je že obsijalo vrhove Medvedjega vrha, Zdravkota pa je iz začaranosti stresel hlad. Pospešil je korak. Veje smrek so se zganile, na pot se je vsul suh sneg. Veverica, se je razveselil Zdravko.

Z višino se je spreminjal tudi gozd. Zasnežena pot je zdaj vijugala med golimi trši in zmrzlimi igami, gozdnimi vrbami. Potem se je steza zgubila v brezpotju. Prebijal se je naprej, skozi globeli, mimo skalnih sten. Hodil je po občutku, a ni zašel, saj je hodil po brezpotjih svoje mladosti. Iz daljave je prineslo glas opoldanskega zvona. Zdravko je bil že izmučen, tako da se mu je dozdevalo, da sliši šumenje vode. Sam sem, je pomislil. Čisto sam, v snegu, v gozdu, daleč od vseh. A nisem sam. Puška je z mano...

V globeli pod njim, med debli podrtih prastarih bukev, se je nekaj zganilo. Za Zdravkota se je čas ustavil. Splazil se je do roba in zagledal srnjega mladiča, ki se je z zadnjimi močmi zaganjal v strm žleb, po katerem ga je prineslo na dno. Vsakokrat mu je zdrsnilo in ga vrglo nazaj. To je divjina, je pomislil Zdravko. Jaz sem tu le po naključju. Če mladiču pomagam, bo preživel po naključju. A mladič se mu je smilil in previdno se je začel spuščati proti dnu. V zraku sta se zadržala dva krokarja, ki ju prej ni opazil. Jezna sta, je pomislil Zdravko, da motim red v naravi.

Potem je obstal kot okamenel. Sneg pod njim je oživel in začel drseti. Ne da bi natanko vedel, kaj se dogaja, se je vrgel nazaj, a drseče pobočje ga je potegnilo s sabo. Ukleščilo mu je noge in ga vleklo vase. Zameglilo

se mu je pred očmi in kriknil je na ves glas, a svojega klica ni slišal niti sam. Čutil je, kot bi ga po vsem telesu lizal hrapav bel jezik. Puške ni imel več na rami, a tega še opazil ni. Kdaj se je drsenje ustavilo, ni čutil. In ni vedel, kako dolgo je ležal, ne da bi se zavedel.

Zbudila ga je tišina, strašna tišina. Na srečo ga je zasulo le napol in s težavo se je izvlekel iz mrzlega objema. Sonca na nebu ni bilo več. Ta čas, ko se ni zavedal, je zdrsnilo za ostre robove Čavna. V kotel je legal mračni hlad. Na drugi strani se je ob steno stiskal mladič in drgetal. Zdravko je z opotekajočim korakom stopil proti živali. »Vidiš,« ji je tiho rekel, »oba sva ujetnika divje narave. Nič se ne bo spremenilo, če oba ostaneva tu za vedno. A ne bova ostala, izvlekla se bova...« Zdravko je v sebi začutil neizmerno moč in voljo, da se reši iz

Foto Jože Lipušček

te hladne vrtače, kjer je dišalo po smrti. S skrajnim naporom je nekako prislonil k polici v steni tanjše deblo suhe podrte smreke, od koder se bo lahko izvlekel na vrh. Potem je iz nahrbtnika vzel vrv, z njo čez vamp prevezal nemočnega drgetajočega srnjačka in se po debelu, ped za pedjo, potegnil na polico. Nato je k sebi povlekel že žival. Oprijemajoč se vej rododendrona in ledenih skalnih robov se je privlekel na vrh. Sopol je sunkovito in s srnjačkom sta obležala v snegu drug ob drugem.

Ko je malo prišel k sebi, je pogledal nazaj v globel. Zastal mu je dih in kri mu je butnila v glavo. Kako je sploh lahko preživel tak padec! Čez Javorški vrh je zavel mrzel piš in ga spomnil, da mora na pot, če noče za vedno ostati v divjini. S težavo je našel svojo sled. Srnjaček mu je na povodcu sledil in Zdravkotu se je zdelo, da se poznata že od rojstva. Ko sta prišla do doma, je že dišalo po jutru. Preden je vstopil v hišo, je tiho odprl vrata štale in srnjega mladiča spravil v prazen kozjak. Kozo so v jeseni zaklali, saj je bila že stara. Potem je potihoma vstopil v kuhinjo. Za štedilnikom je sedela mama Pavla in Zdravko ji je z obraza razbral, da ga je celo noč čakala. »Kod si hodil vso noč?« ga je tiho vprašala. Nič ni kričala, iz oči so ji tekale solze, od strahu in sreče, da se je vrnil. Pristavila je lonček za čaj in bolj povedala, kot vprašala: »Lovil si, saj vem.« Zdravko je molčal, kot bi mu

že ob rojstvu odrezali jezik, mati pa je nadaljevala: »Najstarejši si od mojih otrok, pa še edini sin povrhu. Upala sem, da ne boš šel po očetovi poti, a sem se uštela...« Potem je bila tiho, saj je vedela, da bi bile vse besede zaman, da je njenemu sinu lov v krvi in izgubljal se bo v divjino, dokler bo živ...

Zdravko je sedel ob mizi in od utrujenosti lezel vase. Mama je predenj postavila čaj: »Spij in pojdi spat, da si odpočiješ...«

Spomladi je Zdravko za hišo ogradij jaso in vanjo spustil srnjačka, ki je postal lep enoletnik. Ponosno je stopal po svoji ogradi in razkazoval svoja šilasta rogova radovednežem, ki so ga hodili gledat od blizu in daleč. Ko je prišel čas srnje ljubezni, je preskočil ograjo in ni ga bilo ves teden. Potem je prihajal in odhajal, dokler ga ni bilo več nazaj. Zdravko je vedel, da bo tako, vseeno ga je pogrešal in se oziral, od kod bo pritekel.

Kasneje je Zdravko opravil lovski izpit. Najbolje od vseh lovcev je poznal lovske steze. Vedel je, kje se ob določenem času zadržuje ta in druga divjad.

Divjina in divjad sta mu pomenili vse. Življenjske sopotnice si ni iskal. Manjšemu krogu lovskih prijateljev je zaupal vse.

Večkrat je še šel mimo tiste grape, kjer ga je kmalu pogoltnil sneg. Puške ni nikoli našel.

Na isti dan imava rojstni dan, a nikoli več ga ne bova praznovala skupaj. Kmalu bo leto, kar ga ni več...

Dobravljje 9
5263 Dobravljje
Tel.: (05) 368 40 10
Fax: (05) 368 40 15

Vabimo vas v naš prodajni salon v Dobravljah pri Ajdovščini,
kjer razstavljamo kvalitetno pohištvo za kuhinje, jedilnice in dnevne sobe.
Pohištvo oblikujemo in izdelujemo v skladu z Vašimi željami -
po merah Vašega prostora!

Excel International - iz lepote narave za lepoto doma.

STEKLARSTVO
Zorka Gregorič s.p.
5270 Ajdovščina, Goriška 40/a
tel./fax: 065/ 61 176

- zamenjava šip še isti dan, pridejo tudi na dom
- vse vrste zasteklitev
- vgradnja dvo ali večslojnih stekel za zvočno in toplotno izolacijo ter ultravijolično zaščito
- protipožarna in protivlomna stekla
- okrasna stekla in ogledala
- uokvirjanje slik in gobelinov

V Steklarstvu Gregorič znajo s steklom!

MENJALNICA - TRAFIKA

Zvonka

BORZNO POSREDOVANJE
C2, AJDOVŠČINA, TEL.: 05 169 077

- vedno ugodni tečaji tujih valut
- odkup in prodaja delnic podjetij in PID-ov
- prepričajte se, da je pri ZVONKI postopek najhitrejši in najugodnejši
- sočasno lahko izbirate med bogato ponudbo usnjenih izdelkov
- pri ZVONKI dobite tudi časopis Gora

BAR NA OTLICI

BRUNA LIKAR s.p.
tel.: 05 36 49 616

PRI BRUNI DOBITE ČASOPIS GORA IN VODNIK "POT PO DOLU GOR IN DOL"

Časopis GORA izdaja Društvo za ohranjanje
in varovanje naravne in kulturne dediščine Predmeja.
Sedež uredništva je na Predmeji 106, 5270 Ajdovščina,
tel./fax: 05 3649 023.

Uredniški odbor:

Glavni in tehnični urednik: Edo Pelicon

Odgovorni urednik: Uroš Velikonja

Lektor: Franc Černigoj

Tisk: PG Sedmak Ajdovščina

Naklada 500 izvodov

Oblikovanje logotipa društva GORA: Silva Karim

Fotografija na prvi strani: Elvica Velikonja

Fotografija na zadnji strani: Primož Breclj

ISSN 1408-7855 NUK Ljubljana